

PRITARTA
Prienu rajono savivaldybės
tarybos 2022 m. balandžio d.
sprendimu Nr. T3-

**PRIENŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS**
Laisvės a. 12, Prienai, j. k. 301846675

2021 M. VEIKLOS ATASKAITA

Parengė
Prienu rajono savivaldybės
visuomenės sveikatos biuro
direktorė
Ilona Lenčiauskienė

**PRIENAI
2022**

BENDROJI DALIS

Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras (toliau – Biuras) yra Prienų rajono savivaldybės tarybos 2008 m. liepos 31 d. sprendimu Nr. T3-184 įsteigta biudžetinė įstaiga. Juridinių asmenų registre Biuras įregistruotas 2008 m. rugsėjo 4 d., įstaigos kodas 301846675.

Biuras savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos, Biudžetinių įstaigų, Sveikatos sistemos, Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymais, Prienų rajono savivaldybės tarybos patvirtintais nuostatais (2008 m. liepos 31 d. sprendimas Nr. T3-184).

Visuomenės sveikatos biuro veiklos tikslas – stiprinti Prienų rajono gyventojų sveikatą, didinant gyventojų atsakomybę už savo sveikatą, vykdamas savivaldybės teritorijoje Lietuvos Respublikos įstatymais ir kitais teisės aktais reglamentuojamą visuomenės sveikatos priežiūrą, siekiant mažinti gyventojų sergamumą ir mirtingumą, teikiant kokybiškas visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas.

Biuras yra viešasis juridinis asmuo, turintis ūkinį, finansinį, organizacinį ir teisinį savarankiškumą. Pagrindinė Biuro veikla – visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų teikimas. Biuro ūkiniai metai sutampa su kalendoriniais metais, veikla yra neterminuota.

Biuras yra Lietuvos visuomenės sveikatos asociacijos (LVSA) ir Lietuvos visuomenės sveikatos biurų asociacijos (LVSBA) narys.

Biuro adresas – Revuonos g. 4, Prienai, LT-59118. Vieši pranešimai skelbiami Biuro interneto svetainėje <http://www.vsbprienai.lt>.

ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ VALDYMAS

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2018 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. V-1461 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2018 m. sausio 23 d. įsakymo Nr. V-70 „Dėl rekomenduojamų visuomenės sveikatos specialistų pareigybių steigimo savivaldybėse“ pakeitimo“ ir Prienų rajono savivaldybės tarybos 2019 m. sausio 24 d. sprendimu Nr. T3-20 „Dėl Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro didžiausio leistino pareigybių skaičiaus patvirtinimo“, didžiausias leistinas pareigybių skaičius Biure – 12 (1 lentelė).

2021 m. gruodžio 31 d. duomenimis Biure dirbo 12 darbuotojų, o buvo užimta 11,5 etatų. Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro pareigybių sąrašas pateiktas 1 lentelėje.

1 lentelė. Biuro pareigybių sąrašas

Pareigybė	Patvirtinta etatų	Užimta etatų
Direktorius	1	1
Buhalteris	1	1
Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą	2	2
Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stebėseną	1	1
Visuomenės sveikatos specialistai, vykdamas sveikatos priežiūrą mokyklose	7	5
Iš viso:	12	10

Biuro struktūroje visi darbuotojai tiesiogiai pavaldūs Biuro direktoriui. Direktorius, buhalteris ir 3 visuomenės sveikatos specialistai, t.y. visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą (2) ir visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stebėseną (1) vykde Biure, dar 5 visuomenės sveikatos specialistai veiklą vykde Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose.

Biuro darbuotojų išsilavinimas aukštasis universitetinis, pareigybės lygis A2. Visi specialistai atitinka Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos keliamus reikalavimus išsilavinimui ir kvalifikacijai.

Siekiant užtikrinti kokybišką visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų teikimą 2021 m. Biuro specialistams buvo sudarytos sąlygos dalyvauti specialistų kvalifikacijos kėlimo mokymuose, seminaruose, konferencijose ir suvažiavimuose aktualiomis sveikatos stiprinimo, žalingų įpročių prevencijos, užkrečiamųjų ligų profilaktikos bei kitomis temomis.

FINANSINIŲ IŠTEKLIŲ VALDYMAS

Biuro finansinė veikla vykdoma, vadovaujantis parengtu Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro apskaitos vadovu, patvirtintu 2010 m. sausio 22 d. direktoriaus įsakymu Nr. DV-5A ir Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro darbuotojų darbo užmokesčio tvarka patvirtinta 2017 m. sausio 31 d. direktoriaus įsakymu Nr. DV – 7.

Biuro buhalterinę apskaitą tvarko buhalterė. Ji atsako už buhalterinių įrašų teisingumą, finansinės atskaitomybės sudarymą ir pateikimą laiku.

2021 m. pagrindiniai Biuro finansavimo šaltiniai – Valstybės biudžeto specialioji tikslinė dotacija valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) visuomenės sveikatos funkcijoms vykdyti 2021 m. – 86,2 proc. (2020 m. – 88 proc., 2019 m. – 87,6 proc.), savivaldybės biudžeto lėšos 2021 m. – 12,2 proc. (2020 – 9,8 proc., 2019 m. – 10,1 proc.) ir biudžetinių įstaigų pajamų lėšos 2021 m. - 1,6 proc. (2020 m. – 2,2 proc., 2019 m. – 2,3 proc.) (2 lentelė).

2021 m. gautos lėšos įsisavintos 100 proc. 2021 m., lyginant su 2020 m., buvo skirtas didesnis valstybės biudžeto finansavimas visuomenės sveikatos funkcijoms vykdyti. Valstybės biudžeto specialioji tikslinė dotacija, valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) visuomenės sveikatos funkcijoms vykdyti, 2021 m. padidėjo 1 183 Eur. Biuras, 2021 m., lyginat su 2020 m., gavo mažiau pajamų už privalomuosius mokymus (privalomasis higienos įgūdžių mokymas, privalomasis pirmosios pagalbos mokymas, privalomasis mokymas apie alkoholio ir narkotikų žalą žmogaus sveikatai).

2 lentelė. Biuro finansavimo šaltiniai 2018 – 2021 m.

Eil. Nr.	Finansavimo šaltinio pavadinimas	Suma Eur			
		2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
1.	Valstybės biudžeto specialioji tikslinė dotacija	103 500	240 900	258 617	259 800
1.1.	Visuomenės sveikatos stiprinimas ir stebėseną	42 700	80 400	78 600	77 700

1.2.	Mokinių visuomenės sveikatos priežiūra mokyklose	60 800	126 600	131 600	132 100
1.3.	Ankstyvojo savižudybių atpažinimo ir kompleksinės pagalbos savižudybės grėsmę patiriantiems asmenims teikimo sistemos sukūrimas	-	33 900	33 900	27 500
1.4.	Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugos	-	-	13 317	22 300
1.5.	Kovai su Covid-19 pandemija	-	-	1200	200
2.	Prienuj rajono savivaldybės biudžeto lėšos	26 716,59	27 800	28 900	36 900
3.1	Visuomenės sveikatos stiprinimas	26 716,59	27 800	28 400	34 100
3.2.	Projektas „Vandens ir smėlio kokybės tyrimai“	-	-	500	800
3.3.	Projektas Sveikatos priežiūros paslaugų ugdymo įstaigose gerinimas (Nr. LT03-2-SAM-k01-010)	-	-	-	2 000
4.	Biudžetinių įstaigų pajamų lėšos	7 909,01	6 276,18	6 400	4 800
	Iš viso:	138125,60	274976,18	293 917	301 500

Vidutiniškai sveikatinimo veiklai vykdyti 2021 m. buvo skiriama 11,84 Eur. Prienuj rajono gyventojui per metus (2020 m. – 11,39 Eur, 2019 m. – 10,50 Eur): Valstybės deleguota funkcija 2021 m. – 10,20 Eur. /gyv. (2020 m. -10,02 Eur / 1 gyv.; 2019 m. - 9,2 Eur), savivaldybės lėšos – 2021 m. – 1,45 Eur/gyv. (2020 m. - 1,12 Eur/1 gyv.; 2019 m. - 1,06 Eur).

Išsami 2018-2021 m. Biuro išlaidų sąmatos vykdymo ataskaita pateikiama 3 lentelėje. Didžioji dalis Biuro patirtų išlaidų 2021 m. buvo darbo užmokesčio ir socialinio draudimo sąnaudos - 66,58 proc. (2020 m. - 60,9 proc., 2019 m. – 70,7 proc.). 2021 m., lyginant su 2020 m., buvo patirtos didesnės darbo užmokesčio ir socialinio draudimo sąnaudos dėl darbuotojų padidinto darbo krūvio dirbant su COVID – 19 ligos atvejų ir židinių ištyrimu. Taip pat 2021 m., lyginant su 2020 m. ir 2019 m. stebimos didesnės ryšių paslaugų, mažesnės transporto išlaikymo, didesnės kvalifikacijos kėlimo sąnaudos. Biuro išlaidų pasiskirstymui 2020 - 2021 m., tarp atskirų ekonominės klasifikacijos straipsnių, įtakos turėjo COVID – 19 pandemija.

3 lentelė. Pagrindinės Biuro veiklos sąnaudos 2018 – 2021 m.

Eil. Nr.	Pagrindinės veiklos sąnaudos	Suma Eur			
		2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
1.	Darbo užmokesčio sąnaudos	84 885,71	191 100,00	175 618,64	197 771,35
2.	Socialinio draudimo sąnaudos	27 630,88	3 200,00	2 711,91	2 952,83
3.	Komunalinių paslaugų sąnaudos	2 000,00	2 300,00	1 900,00	3 043,93
4.	Ryšių paslaugų sąnaudos	800,00	700,00	500,00	909,65
5.	Transporto išlaikymo sąnaudos	800,00	1 300,00	437,64	393,46
6.	Kvalifikacijos kėlimo sąnaudos	1 300,00	1 400,00	206,09	1 367,12
7.	Komandiruočių sąnaudos	400,00	700,00	512,65	522,96
8.	Informacinių technologijų prekių ir paslaugų įsig. sąnaudos	-	-	800,00	1 289,97

9.	Materialiojo turto paprastojo remonto sąnaudos	-	-	200,00	-
10.	Kitų prekių ir paslaugų įsigijimo sąnaudos	20 309,01	74 276,18	111 030,07	93 248,73
	Iš viso:	138 125,60	274 976,18	293 917,00	301 500,00

DOKUMENTŲ VALDYMAS

Biure už dokumentų rengimą ir tvarkymą bei personalo valdymą atsakingi Biuro direktorius, visuomenės sveikatos specialistai ir buhalteris. Kiekvienais metais tvirtinamas Biuro dokumentacijos planas, kuriuo vadovaujantis tvarkoma įstaigos dokumentacija. Dokumentų valdymo planas suderintas su Prienų rajono savivaldybės administracijos Bendrojo skyriaus vyriausiąja archyvere. Pagal dokumentų registrų sąrašą 2021 m. buvo registruojami 37 dokumentai (2020 m. ir 2019 m. - 31 dokumentas). Pagrindinių dokumentų, atskleidžiančių Biuro veiklą, registrai ir jų duomenys pateikti 4 lentelėje.

4 lentelė. Pagrindiniai dokumentų registrai 2018 – 2020 m.

Eil. nr.	Dokumentų registrai	Užregistruotų dokumentų skaičius (vnt.)			
		2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
1.	Gautų dokumentų registras (GR)	208	249	103	111
2.	Siunčiamų dokumentų registras (SR)	159	192	139	132
3.	Direktoriaus įsakymų personalo valdymo klausimais registras (DP)	223	207	213	254
4.	Direktoriaus įsakymų tvarkomosios organizacinės veiklos klausimais registras (DV)	166	165	192	203
5.	Direktoriaus įsakymų komandiruočių, atostogų klausimais registras (AK)	59	147	91	55
6.	Darbuotojų prašymų įvairiais darbo klausimais registras (IV)	113	238	346	264
7.	Dalyvių sąrašų registras	410	1210	563	618
8.	Biure iš viso užregistruota dokumentų	1338	2408	1647	1637

KORUPCIJOS PREVENCIJA

Biure parengta ir patvirtinta Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2019 – 2021 m. korupcijos prevencijos programa ir korupcijos prevencijos programos įgyvendinimo 2019 – 2021 m. priemonių planas (2019 m. sausio 2 d. įsakymas Nr. DV-1).

Kiekvienais metais kas ketvirtį biuras teikia Korupcijos prevencijos ataskaitas Sveikatos apsaugos ministerijos Korupcijos prevencijos skyriui. 2021 m. Biure korupcijos faktų nebuvo nustatyta.

VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ ORGANIZAVIMAS

2021 m. Biuro vykdytų viešųjų pirkimų ataskaita buvo parengta ir pateikta 2022 m. sausio mėn. 2021 m. vykdyta 110 mažos vertės pirkimų: prekės – 11 609,26 Eur, paslaugos – 82 398,83 Eur, darbai – 15 967,56 Eur. Pasirašytos 39 viešųjų pirkimų sutartys.

PRIVALOMOJO SVEIKATOS MOKYMO PASLAUGOS

Biuras pagal 2010 m. birželio 2 d. Valstybinės akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnybos prie Sveikatos apsaugos ministerijos suteiktą licenciją Nr. VSL-246 vykdo privalomuosius sveikatos mokymus (5 lentelė), kurie yra vienas iš Biuro finansavimo šaltinių. Nors Biuras 2021 m. mažiau vykdė privalomųjų mokymų, lyginant su 2020 m., tačiau įvykdė nusimatytas privalomųjų pirmosios pagalbos mokymų, higienos įgūdžių mokymų ir mokymų apie alkoholio ir narkotikų žalą žmogaus sveikatai reikšmes. Covid – 19 ligos pandemija turėjo įtakos mažesniai privalomųjų mokymų skaičiui. 2021 m. daugiausiai buvo įvykdyta privalomųjų higienos įgūdžių mokymų. Privalomuosius pirmosios pagalbos mokymus, higienos įgūdžių mokymus ir mokymus apie alkoholio ir narkotikų žalą žmogaus sveikatai 2021 m. biuras vykdė nuotoliniu ir kontaktiniu būdu.

5 lentelė. 2018 - 2021 m. Biuro vykdyti privalomieji sveikatos mokymai

Vertinimo kriterijaus pavadinimas	Dalyvių skaičius			
	2018 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Privalomasis higienos įgūdžių mokymas	695	434	469	347
Privalomasis pirmosios pagalbos mokymas	240	357	311	247
Mokymas apie alkoholio ir narkotikų žalą žmogaus sveikatai	18	16	19	4

VALSTYBINIŲ (VALSTYBĖS PERDUOTŲ SAVIVALDYBĖMS) VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS FUNKCIJŲ VYKDYMAS

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2019 m. lapkričio 27 d. įsakymu Nr. V-1352 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2014 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. V-1154 „Dėl Valstybės biudžeto specialios tikslinės dotacijos, skiriamos savivaldybių biudžetams Sveikatos apsaugos ministerijos kuruojamoms valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijoms vykdyti, planavimo, paskirstymo, naudojimo ir atsiskaitymo už ją tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų komisijos 2020 m. rugsėjo 18 d. protokolu Nr. LP – 205 patvirtintais Valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų vykdymo 2021 m. veiklos prioritetais, Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro veikla 2021 m. buvo organizuojama atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos nustatytus prioritetus:

I PRIORITETAS. Visuomenės psichikos sveikatos gerinimas.

Užtikrinti savižudybių prevencijos prioritetų nustatymą ilgojo ir trumpojo laikotarpių savižudybių prevencijos priemonių ir joms įgyvendinti reikiamo finansavimo planavimą:

- 1.1. Ankstyvosios intervencijos, skirtos nereguliariai vartojantiems psichoaktyviais medžiagomis ar eksperimentuojantiems jomis jaunuoliams, vykdymas.
- 1.2. Priklausomybių konsultantų paslaugų teikimo savivaldybėse organizavimas.
- 1.3. Psichikos sveikatos kompetencijų didinimas įmonių darbuotojams.
- 1.4. Mokyklų bendruomenės gebėjimų psichikos sveikatos srityje stiprinimas - mokymų / supervizijų organizavimas mokyklos bendruomenių komandoms.
- 1.5. Bazinių savižudybių prevencijos mokymų organizavimas savivaldybės gyventojams.
- 1.6. Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugos.

II PRIORITETAS. Sveikos mitybos įgūdžių formavimas bei fizinio aktyvumo skatinimas ir kita.

2.1. Plėtoti sveiką gyvenimą ir stiprinti mokinių sveikatos įgūdžius ugdymo įstaigose:

- 2.1.1. Sveikos mitybos organizavimo tobulinimas ir maisto švaistymo mažinimas, sveikos mitybos skatinimas.
- 2.1.2. Sveikatą stiprinančių mokyklų plėtra / priemonės „Aktyvi mokykla“ įgyvendinančių mokyklų plėtra.
- 2.1.3. Supratimo apie mikroorganizmų atsparumą antimikrobinėms medžiagoms didinimas.
- 2.1.4. Traumų ir sužalojimų prevencijos skatinimas mokyklose.
- 2.1.5. Burnos higienos užsiėmimų organizavimas tikslinėse grupėse (vaikams).
- 2.1.6. Psichikos sveikatos stiprinimas ir žalingų įpročių prevencija.
- 2.1.7. Pagalba Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrai, vykdančiam sustiprintą užkrečiamųjų ligų epidemiologinę priežiūrą.

2.2. Stiprinti sveikos gyvenimo įgūdžius bendruomenėse:

- 2.2.1. Gyventojų sveikos mitybos įgūdžių formavimas, daržovių vartojimo skatinimas.
- 2.2.2. Gyventojų fizinio aktyvumo skatinimas.
- 2.2.3. Širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimas ir šių ligų prevencija.
- 2.2.4. Supratimo apie mikroorganizmų atsparumą antimikrobinėms medžiagoms didinimas.
- 2.2.5. Burnos higienos užsiėmimų organizavimas tikslinėse grupėse (suaugusiems).
- 2.2.6. Traumų ir sužalojimų prevencijos skatinimas bendruomenėse.
- 2.2.7. Visuomenės raštingumo didinimas nėštumo krizių atpažinimo valdymo ir įveikos klausimais.
- 2.2.8. Pagalba Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrai, vykdančiam sustiprintą užkrečiamųjų ligų epidemiologinę priežiūrą.

2.3. Vykdyti visuomenės sveikatos stebėseną savivaldybėje.

- 2.3.1. Visuomenės sveikatos rodiklių stebėseną, analizavimą ir rekomendacijų teikimą.

III PRIORITETAS. Savivaldybės visuomenės sveikatos biuro darbuotojų administracinių gebėjimų stiprinimas.

- 3.1. Visuomenės sveikatos specialistų, dirbančių mokykloje kvalifikacijos kėlimas.
- 3.2. Visuomenės sveikatos biuro darbuotojų kvalifikacijos kėlimas.

IV PRIORITETAS. Savivaldybės visuomenės sveikatos biuro veiklos viešinimas.

- 4.1. Visuomenės sveikatos biuro mokinių visuomenės sveikatos priežiūros veiklos viešinimas.
- 4.2. Visuomenės sveikatos biuro visuomenės sveikatos stiprinimo veiklos viešinimas.

Išsami informacija apie Valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įvykdymą 2021 m. Prienų rajono savivaldybėje pateikiama 1 Priede.

Dėl paskelbtos valstybės lygio ekstremalios situacijos dėl COVID – 19 ligos ir sustiprintos užkrečiamųjų ligų epidemiologinės priežiūros 2021 m. mažiau veiklų buvo padaryta sveikos gyvensenos ir sveikatos stiprinimo srityse tiek bendruomenėse, tiek ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose. Veiklos buvo įgyvendinamos nuotoliniu ir kontaktiniu būdu. Dėl COVID – 19 pandemijos suvaldymo Biuro veikla, 2021 m., buvo kryptingai organizuojama, nukreipiant žmogiškuosius išteklius į prioritetines veiklos sritis: pagalba asmens sveikatos priežiūros įstaigoms ir Nacionaliniam visuomenės sveikatos centrui prie SAM.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo 2020 m. kovo 18 d. sprendimu Nr. V-438 „Dėl bendradarbiavimo su savivaldybių visuomenės sveikatos biurais“, siekiant suvaldyti COVID - 19 (koronaviruso infekcijos) ligos plitimą Prienų rajone, 3 Biuro darbuotojai nuo 2021 - 01 - 01 iki 2021 - 09 – 01, bendradarbiavimo pagrindu, kasdien (nuo pirmadienio iki penktadienio), apie 4 - 5 val. per dieną, dirbo VŠĮ Prienų pirminiame sveikatos priežiūros centre prie gyventojų vakcinacijos.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo 2020 m. birželio 17 d. sprendimu Nr. V-1506 „Dėl Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo 2020 m. kovo 18 d. sprendimo Nr. V-438 „Dėl bendradarbiavimo su savivaldybių visuomenės sveikatos biurais“ pakeitimo“ 7 Biuro darbuotojai, paskelbtos valstybės lygio ekstremaliosios situacijos dėl COVID – 19 ligos metu, bendradarbiavimo pagrindu nuo 2021- 01- 01 iki 2021-12-31 vykdė Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos nurodymus ir dalyvavo:

1.1. apklausiant asmenis turėjusius sąlytį su ligoniais, sergančiais COVID – 19 liga (koronaviruso infekcija), ar asmenis, įtariamais, kad serga COVID – 19 liga (koronaviruso infekcija), bei taikant kitas atvejo valdymo priemones pagal Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos nurodymus (informacijos rinkimas ir teikimas telefonu bei raštu);

1.2. informuojant asmenis, kad nesilaikant Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymo bei Lietuvos Respublikos žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės įstatymo reikalavimų, gali būti taikoma atsakomybė teisės aktų nustatyta tvarka;

1.3. informuojant visuomenę dėl COVID – 19 ligos (koronaviruso infekcijos) plitimo prevencijos priemonių taikymo.

Per laikotarpį nuo 2021-01-01 iki 2021-12-31 buvo ištirti 768 asmenys turėję sąlytį su ligoniais, sergančiais COVID-19 liga (koronaviruso infekcija), ar asmenys, įtariamais, kad serga COVID-19 liga (koronaviruso infekcija), bei taikytos kitos atvejo valdymo priemonės pagal

Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos nurodymus (informacijos rinkimas ir teikimas telefonu bei raštu).

VAIKŲ IR JAUNIMO SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ORGANIZAVIMAS PRIENŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS UGDYMO ĮSTAIGOSE

Uždavinys - rūpintis vaikų ir jaunimo sveikatos išsaugojimu bei stiprinimu, užtikrinant nuolatinę, kokybišką ir koordinuotą visuomenės sveikatos priežiūrą ugdymo įstaigose, formuojant vaikų ir tėvų sveikos gyvensenos įgūdžius ir teigiamą požiūrį į savo sveikatą.

Biuro visuomenės sveikatos specialistė, koordinuojanti vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros paslaugų teikimą, kartu su 7 visuomenės sveikatos specialistėmis, vykdančiomis sveikatos priežiūrą mokyklose, yra atsakinga už šios veiklos organizavimą ir koordinavimą Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose.

2021 m. visuomenės sveikatos priežiūra buvo vykdoma dvylikoje Prienų rajono savivaldybės mokyklų, taip pat ir prie jų esančiuose ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo skyriuose ir Prienų miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigose. Visuomenės sveikatos specialistės, vykdančios sveikatos priežiūrą ikimokyklinio ugdymo, pradinio ugdymo ir bendrojo ugdymo įstaigose vedė sveikatos ugdymo ir mokymo veiklas įvairiomis sveikatos temomis, pagal poreikį teikė pirmąją pagalbą, vykdė pedikuliozės profilaktiką, konsultavo pedagogus, tėvelius aktualiais sveikatos ir sveikos gyvensenos klausimais, vykdė epidemiologinių židinių tyrimus ugdymo įstaigose.

2021 m. rugsėjo mėn. duomenimis aptarnaujamų vaikų skaičius Prienų rajone – 3405 (2019 m. – 3460, 2020 m. 3434). Visuomenės sveikatos specialistai veiklą vykdė priskirtose ugdymo įstaigose, atsižvelgiant į mokinių skaičių. Buvo kviečiami lektoriai praveisti nuotolinius užsiėmimus. Vaikų dienos centruose paskaitas taip pat skaitė Biuro visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči visuomenės sveikatos stiprinimą ir visuomenės sveikatos specialistė, koordinuojanti vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros paslaugų teikimą. Pagal pateiktas metines visuomenės sveikatos specialistų, vykdančių sveikatos priežiūrą mokykloje, veiklos ataskaitas, viena tarp dažniausiai pasitaikančių visuomenės sveikatos specialisto, vykdančio sveikatos priežiūrą mokykloje, užregistruotų veiklų - pirmosios pagalbos teikimas. Mokinių apsilankymų, pas visuomenės sveikatos specialistą mokykloje, pasiskirstymas pagal priežastis 2019 - 2021 m., pateiktas 6 lentelėje.

6 lentelė. Informacija apie mokinių apsilankymus pas visuomenės sveikatos specialistą mokykloje 2019 – 2021 m.

Užregistruota mokinių apsilankymų pas visuomenės sveikatos specialistą mokykloje			Apsilankymų pasiskirstymas pagal priežastį								
			Pirmoji pagalba			Konsultacijos			Kita		
2019m.	2020m.	2021m.	2019m.	2020m.	2021m.	2019m.	2020m.	2021m.	2019m.	2020m.	2021m.
814	424	308	682	379	290	132	46	9	0	0	9

Pastebėta, kad 2021 m. beveik du kartus mažiau mokinių, nei 2019 m., apsilankė pas visuomenės sveikatos specialistą. Lyginant 2021 m. mokinių apsilankymus pas visuomenės sveikatos specialistą su 2020 metų duomenis, vaikų apsilankymas sumažėjo, tačiau ne taip ryškiai, kaip 2019 metais. Apsilankymų pas visuomenės sveikatos specialistą skaičiaus sumažėjimui darė įtakos didelis vaikų sergamumas COVID – 19 liga, taip pat mokinių ugdymas nuotoliniu būdu.

Pati svarbiausia visuomenės sveikatos specialisto funkcija ugdymo įstaigose yra sveikos gyvensenos ugdymas. 7 lentelėje pateikta susisteminta informacija apie 2021 m. ugdymo įstaigose vykdytą sveikatos ugdymo ir mokymo veiklą.

7 lentelė. Sveikatos ugdymo ir mokymo renginiai 2019 - 2021 m. Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose

Sveikatinimo veiklos sritis	Paskaitos			Aktyvūs užsiėmimai			Konkursai, akcijos			Stendai		
	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Sveikatos sauga ir stiprinimas, bendrieji sveikos gyvensenos ir ligų prevencijos klausimai	162	13	4	114	33	1	13	1	2	49	27	34
Sveikamityba ir nutukimo prevencija	64	10	52	15	21	20	17	2	1	45	7	7
Fizinis aktyvumas	41	4	11	132	7	16	30	1	4	31	4	14
Psichikos sveikata (smurto, savižudybių prevencija, streso kontrolė ir kt.)	23	8	19	12	1	12	9	0	0	17	9	11
Aplinkos sveikata	12	1	1	2	1	0	1	0	2	7	0	4
Rūkymo, alkoholio ir narkotikų vartojimo prevencija	86	9	34	1	0	58	15	0	1	21	3	9
Lytiškumo	17	3	12	9	1	0	4	0	0	1	2	4

ugdymas, AIDS ir lytiškai plintančių ligų prevencija												
Tuberkuli ozės profilakti ka	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	4
Užkrečia mųjų ligų profilakti ka ir asmens higiena	100	65	33	25	24	20	9	3	0	68	38	31
Dantų ėduonies profilakti ka ir burnos higiena	70	47	34	12	13	17	2	1	2	4	7	0
Traumų ir nelaiming ų atsitikimų prevencija	78	49	32	12	13	28	3	0	2	14	17	7
Kitos (kraujotak os sistemos ligų, onkologin ių ligų profilakti ka ir kt.)	7	7	2	0	0	0	1	0	0	2	0	7
Iš viso:	664	216	234	334	114	172	104	8	14	259	116	132
Bendras renginių skaičius	2019 m.			2020 m.				2021 m.				
	1102			338				420				

2021 m., lyginant su 2020 m., stebimas veiklų įgyvendinimo nuoseklus didėjimas visose sveikatos stiprinimo srityse, po staigaus veiklų sumažėjimo lyginant su 2019 metais (2019 m. – 1102 veiklų, 2020 m. – 338 veiklų, 2021 m. – 420 veiklų). Veiklų sumažėjimas įvyko dėl paskelbtos valstybės lygio ekstremalios situacijos dėl COVID – 19 ligos ir įvesto karantino visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje. Detali 2019 – 2021 m. sveikatos ugdymo ir mokymo įgyvendintų veiklų lyginamoji statistika, pagal skirtingas ugdymo formas, pateikta 8 lentelėje.

8 lentelė. 2019 – 2021 m. sveikatos ugdymo ir mokymo veiklų skaičius

Bendras renginių skaičius			Paskaitos			Aktyvūs užsiėmimai			Konkursai, akcijos			Stendai		
2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
1102	338	420	664	216	234	334	114	172	104	8	14	259	116	132

Išsami, didesnės apimties 2021 m. vykdytų sveikatos ugdymo ir mokymo veiklų Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose, charakteristika.

Sveikatinimo veiklos sritis	Priemonės - Įvykdytos veiklos aprašymas
<p>Ėduonies profilaktika ir burnos higiena</p>	<p>2021 m. kovo mėnesį Prienų lopšelyje – darželyje „Gintarėlis“ ir „Pasaka“ vyko pamokėlės apie burnos higieną „Dantukų miestelis“. Vaikai mokėsi kaip taisyklingai prižiūrėti dantukus, koks maistas jiems yra naudingas ir kokio reiktų vengti, o įgūdžius užtvirtino praktinės užduotėlės, su mokomuoju draugu drakoniuku, darė dantukų miestelius.</p> <p>Prienų lopšelyje – darželyje „Gintarėlis“ priešmokyklinėje grupėje vyko akcija „Gražios šypsenos mėnuo“, visą gegužės mėnesį vaikai kiekvieną dieną po pusryčių valėsi dantukus prižiūrint visuomenės sveikatos specialistei. Prieš pradėdant akciją vaikai turėjo užsiėmimą kurio metu sužinojo apie taisyklingą burnos higieną, jos svarbą ir dantukų valymo techniką.</p> <p>2021 m. birželio 22-30 dienomis Prienų „Ažuolo“ progimnazijoje vyko mokinių socializacijos dienos vasaros stovykla „Atradimų vasara 2021“. Vyko viktorina apie taisyklingą burnos higieną, taisyklingą dantų valymo techniką.</p> <p>Akcija „Ačiū už šypseną“, Prienų rajono savivaldybės ikimokyklinio ugdymo įstaigose lankėsi burnos higienistė su „Dantuku“. Apsilankęs dantukas visiems vaikams priminė, kaip svarbu burnos higiena, kaip taisyklingai valytis dantukus, kokias priemones reikia naudoti dantukų priežiūrai, koks maistas tinkamas dantukams, o kuris žalingas. Vaikai skanavo saldinių, kuriuose yra beržų cukraus, kuris nekenkia dantims, taip pat atliko įvairių užduočių. Svečiai visiems vaikams dovanojo dantų pastos.</p> <p>Dantų ėduonies profilaktikai, Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose nuolat vedami burnos higienos teoriniai ir praktiniai užsiėmimai: „Burnos higiena“, „Sveika šypseną“, „Švarūs ir sveiki dantukai“, „Dantukų karalystė“, „Burnos higiena – kodėl ji tokia svarbi“, „Dantukus valytis moku, nes aš jau pirmokas“. Užsiėmimų metų mokiniai buvo mokomi taisyklingos burnos higienos priežiūros, taip pat atliko įvairias praktines užduotis, žiūrėjo mokomuosius video filmukus. Taip pat vaikams buvo pasakojama apie didžiausius dantų priešus ir kaip galima padėti sau norint turėti sveikus dantis.</p>

<p>Psichoaktyvių medžiagų vartojimo (rūkymo, alkoholinių gėrimų, narkotikų) prevencija</p>	<p>2021 m. balandžio ir gegužės mėnesiais visose Prienų r. mokyklose 1 ir 2 klasėms vyko teoriniai – praktiniai užsiėmimai rūkymo prevencijai. Užsiėmimo metu visuomenės sveikatos specialistės dirbo su rūkymo knygelėmis. Mokiniai su sveikatos specialiste užsiėmimo metu aptarė kodėl negalima rūkyti, kokią žalą mums gali padaryti rūkymas. Taip pat atliko užduotis knygelėse kurias išdalino visuomenės sveikatos specialistė.</p> <p>Prienų rajono savivaldybės ugdymo įstaigose biuras organizavo nuotolinę paskaitą su gyd. toksikologu R. Badaru „Elektroninės cigaretės – mitai ir faktai“. Lektorius mokiniams ne tik pateikė informaciją apie elektroninių cigarečių žalą jaunam organizmui, bet ir kartu su jais atskleidė, kurie teiginiai apie šių prietaisų vartojimą yra tikri faktai, o kurie išgalvoti - mitai. Mokiniai itin aktyviai diskutavo bei pateikė juos dominančius klausimus lektoriui.</p> <p>Ugdymo įstaigose buvo vedamos pamokos apie rūkymo žalą, kaip psichoaktyvios medžiagos veikia mūsų organizmą, kaip atsisakyti psichoaktyvių medžiagų ir kodėl jų pradėti nevalia: „Žalingi įpročiai – rūkymo žala“, „Cigarečių miestas“, „Noriu būti sveikas todėl renkuosi nerūkyti“, „Elektroninės cigaretės – mitai ir faktai“, „Alkoholio žala“, „Žalingi įpročiai. Kaip pasiklosi – taip išsimiegosi“, „Žalingų įpročių prevencija“, „Per cigaretę virš bedugnės“.</p>
<p>Fizinio aktyvumo skatinimas</p>	<p>2021 metų sausio mėnesį biuras organizavo konkursą „Ridenk senį besmegenį“. Konkursas buvo skirtas ne tik linksmai praleisti laisvą laiką lauke ir pasidžiaugti žiema, bet taip pat statant sniego senį, būti fiziškai aktyviems, pasportuoti. Toks konkursas buvo organizuojamas pirmą kartą ir sulaukė labai didelio vaikų susidomėjimo, dalyvavo netgi 172 vaikai iš Prienų rajono, kurie mus stebino su savo kūrybiškais ir originaliais sniego besmegeniais.</p> <p>2021 metų liepos 13 d. Stakliškių seniūnijos „Guosta“ sodyboje vyko vaikų stovykla į kurią biuras buvo pakviestas praveisti keletą fizinio aktyvumo užsiėmimų. Stovyklos metu vaikams buvo praveisti „Esu sportiškas ir aktyvus“ fizinio aktyvumo užsiėmimas, taip pat ir šiaurietiškasis ėjimas.</p> <p>2021 m. kovo mėnesį Prienų lopšelyje – darželyje „Pasaka“ vyko fizinio aktyvumo pamokėlės „Sportuok, būk linksmas ir sveikas“. Su vaikais kalbėta kas yra fizinis aktyvumas, kad fizinis aktyvumas ypač reikalingas augančiam vaikui. Vaikai darė linksmąją mankštelę, atliko estafetines užduotis ir žaidė žaidimus skirtus fizinio aktyvumo skatinimui.</p> <p>2021 m. balandžio mėnesį Prienų r. Veiverių T.Žilinsko gimnazijoje vyko fizinio aktyvumo konkursas „Judėk laisvai“, kai visa mokykla mokinosi nuotoliniu būdu. Konkurso tikslas buvo, kad vaikai kuo mažiau laiko praleistų prie kompiuterio ir daugiau laiko praleistu judėdami. Mokinių buvo prašoma pasirinkti mėgstamą dainą ir pagal ją sušokti norimą šokį ir atsiųsti vaizdo įrašą visuomenės sveikatos specialistei. Tokie konkursai ne tik paskatina vaikus aktyviai leisti laiką, tačiau ir gerina jų nuotaiką.</p> <p>Prienų r. Veiverių T.Žilinsko gimnazijoje vedė užsiėmimą „Fizinis aktyvumas ir protinis darbas“. Užsiėmimo metu vaikai ne tik buvo fiziškai aktyvūs, bet galėjo lavinti savo kognityvines (mąstymo) funkcijas. Vaikai užsiėmimo metu atlikdami judriuosius žaidimus, turėjo pademonstruoti greitį, vikrumą, taip pat dėmesį į užduotis.</p>

	<p>Prienu l/d „Pasaka ir „Gintarėlis“ vyko fizinio aktyvumo užsiėmimai „Mūsų kojelės judrios“. Visuomenės sveikatos specialistė kartu su vaikais darė mankštą, tempimo pratimus, žaidė fizinio aktyvumo žaidimus.</p> <p>2021 m. spalio 1 d. Prienu r. Balbieriškio pagrindinėje mokykloje vyko „Sveikatingumo diena“. Renginio metu priešmokyklinukai ir 1-10 kl. Mokiniai turėjo galimybę išbandyti savo jėgas kroso varžybose, atliko mankštą.</p> <p>Prienu r. Šilavoto pagrindinės mokyklos pradinių klasių mokiniai dalyvavo praktiniame užsiėmime „Fizinis aktyvumas – sveikata“. Užsiėmimo tikslas skatinti mokinių fizinį aktyvumą ir supažindinti su įvairiais fiziniais pratimais. Mokiniai turėjo atkartoti visuomenės sveikatos specialistės vaizduojamus gyvūnus, tokius kaip varlė, krabas, žvaigždė, gorila ir t.t. ir atlikti judesius kiek įmanoma panašiau. Mokiniai taip pat žaidė judriuosius žaidimus.</p> <p>Prienu „Ažuolo“ progimnazijoje, Prienu r. Pakuonio pagrindinėje mokykloje ir Prienu „Revuonos“ pagrindinėje mokykloje kovo mėnesį vyko taisyklingo judesio pažinimo ir fizinio aktyvumo naudos supratimo skatinimo nuotolinė edukacija „Ar pažįsti Humunkulą?“. Užsiėmimo metu dalyvavo kineziterapeutė ir kartu su sveikatos ugdymo specialistu moksleiviams perteikė kokios kūno vietos ir kaip reaguoja į skirtingus pratimus ir kaip padėti kūnui išgyventi nuotolinį mokymąsi.</p> <p>Prienu „Žiburio“ gimnazijoje kovo mėnesį vyko nuotolinis užsiėmimas „Time to play FIT“. Moksleiviai užsiėmimo metu mokės atpažinti savo netaisyklingos elgsenos elementus, susijusius su lieknėjimu, papildu vartojimu, badavimu, dietų laikymusi, netaisyklingu mankštinimosi.</p> <p>Mokiniamis skaitytos paskaitos „Mes mankštinamės drauge“, „Ryto mankšta ir žaidimai“, „Būk saugus ir sveikas tvariai judėdamas“ Visuomenės sveikatos specialistės, vykdančios sveikatos priežiūrą mokyklose, prisidėjo prie sporto švenčių, sveikatingumo savaitių ir kitų fizinį aktyvumą skatinančių renginių organizavimo Prienu r. sav. Ikimokyklinio ugdymo įstaigose ir bendrojo ugdymo mokyklose.</p>
Sveikos mitybos propagavimas	<p>2021 metų vasario mėnesį 08-22 dienomis biuras organizavo konkursą „Gaminame sveikai kartu su šeima“. Renginio dalyviai turėjo siūsti savo sveiko pagaminto patiekalo nuotrauką, kartu su patiekalo receptu ir gaminimo eiga. Konkursas buvo organizuojamas nuotoliniu būdu, nugalėtojus rinko biuro darbuotojai.</p> <p>2021 m. spalio paskutinę savaitę, artėjant helovyno šventei, biuras organizavo nuotolinį konkursą „Jo didenybė moliūgas“. Konkurso tikslas buvo išskaptuoti moliūgą, sukurti iš jo meno kūrinį, kuris būtų puiki dekoracija šventei, o išskaptuoto moliūgo masės pasigaminti sveiką patiekalą.</p> <p>Prienu r. „Ažuolo“ progimnazijoje kovo mėnesį mažiausiems ugdytiniams vyko teoriniai – praktiniai užsiėmimai „Pusryčiams – košė!“. Vaikučiai buvo supažindinti su košių įvairove, jų nauda augančiam organizmui. Vaikai turėjo galimybę gyvai pamatyti ir susipažinti su populiariausiomis kruopomis ir mėgino įsiminti jų pavadinimus.</p> <p>Prienu lopšelyje – darželyje „Gintarėlis“ ir „Saulutė“ vyko pamokėlės „Sveikos mitybos piramidė“. Užsiėmimo metu buvo kalbama kuo svarbi yra</p>

	<p>sveika mityba, kad reikia valgyti pilnavertį ir įvairių spalvų ir sudėties maistą, užtvirtinti žinias vaikai darė užduotėles susijusias su mitybos piramide.</p> <p>2021 m. balandžio 9 d. ir 15 d. Prienų r. Skriaudžių pagrindinės mokyklos IUG ir PUG grupės dalyvavo praktinėje pamokoje „Spalvoti daržo ir sodo vitaminai“. Vaikai mokėsi atskirti ir įvardinti vaisius ir daržoves, žiūrėjo filmukus apie sveiką mitybą, nagrinėjo mitybos piramidę. Užsiėmimo pabaigoje vaikai su visuomenės sveikatos specialiste gamino vaisių salotas.</p> <p>2021 m. birželio 14-18 d. Prienų „Revuonos“ pagrindinėje mokykloje vyko pradinių klasių dieninė vasaros poilsio stovykla „Kurkime ir pažinkime kartu“ kurios metu visuomenės sveikatos specialistė vedė užsiėmimą „Sveikas maistas – sveikas vaikas“. Mokiniai žiūrėjo edukacinį filmą apie sveiką mitybą, vėliau gamino ir skanavo sveikus vaisių ir daržovių kokteilius. Moksleiviai patys pjaustė produktus, ruošė kokteilius, sužinojo apie produktų naudą.</p> <p>Prienų „Ąžuolo“ progimnazijoje, Prienų r. Išlaužo pagrindinėje mokykloje, Prienų r. Šilavoto pagrindinėje mokykloje, Prienų r. Balbieriškio pagrindinėje mokykloje, Prienų r. Veiverių T.Žilinsko gimnazijoje kovo mėnesį vyko linksma, interaktyvi nuotolinė edukacija „Kas suvalgys lėčiau“. Jos metu vaikai savo lėkštę pildė įvairiomis maisto medžiagomis, aptartas jų naudingumas sveikatai, pasitelkiant gyvūnijos pasaulį ir smagius žinomus pieštus personažus. Skatinamas ragavimas ir dėmesingas valgymas, kramtymas. Tarp ragavimų buvo organizuojamos trumpos fizinio aktyvumo įvairinimo pertraukėlės ir aptarta jų nauda.</p> <p>Prienų r. Skriaudžių pagrindinėje mokykloje kovo mėnesį vyko nuotolinis užsiėmimas „Cukraus petardos“. Vaikams buvo paašškinta cukraus žala organizmui, moksleiviai įgavo supratimą apie sudėtingus fiziologinius, endokrinologinius procesus ir anatomiją. Tai padeda perprasti kūno darbo principus ir jo reakcijas į skirtingas maistines medžiagas.</p> <p>Prienų r. Išlaužo pagrindinėje mokykloje, Prienų r. Jiezno gimnazijoje, Prienų r. Stakliškių gimnazijoje kovo mėnesį vyko alternatyvioji maisto gamybos technologijų pamoka su teorija ir praktika „Kaip nesveiką maistą pagaminti sveikai?“. Užsiėmimo metu buvo gaminami greito maisto patiekalai, kurie paverčiami sveikatai naudingais patiekalais. Tarp gaminimų vyko teorinis žinių įsisavinimas dėl maisto prekių sudėties, etikečių vertinimas, naudingų ir nenaudingų maisto medžiagų pasirinkimas.</p> <p>Prienų r. bendrojo ugdymo mokyklose ir ikimokyklinio ugdymo skyriuose ištisus metus vyksta paskaitos – praktiniai užsiėmimai sveikos mitybos temomis, vykdoma vaikų maitinimo organizavimo priežiūra. Vykdytos paskaitos ir praktiniai užsiėmimai „Pusryčių svarba“, „Sveikos mitybos principai“, „Sveika mityba“, „Sveika mityba ir sveiki dantukai“, „Sveika mityba – sveikatos pagrindas“, „Kokią įtaką cukrus daro mūsų kūnui?“, „Sveikas maistas – sveikas vaikas“</p>
Traumatizmo profilaktika	<p>2021 m. birželio 10 d. biuras dalyvavo Jiezne organizuojame renginyje su Sveikatos palapine „Būk saugus, atsargus ir sveikas“. Renginyje taip pat dalyvavo Prienų policijos pareigūnai. Akcija buvo skirta atkreipti vaikų dėmesį į saugaus eismo svarbą, skatinti vaikus keliuose elgtis atsakingai,</p>

	<p>dėvėti atšvaitus, segėti saugos diržus. Dalyviai savo žinias apie pirmą pagalbą ir saugų eismą galėjo pasitikrinti viktorinoje.</p> <p>2021 m. birželio 29 d. teorinis – praktinis užsiėmimas „Pirmoji pagalba“, kuris vyko vaikų vasaros stovykloje „Guostos“ sodyboje. Vaikams buvo pasakojama apie pirmos pagalbos teikimo svarbą, pagalbos iškvietimą nelaimės metu. Stovyklautojai buvo mokinami atlikti pradinį gaivinimą, taip pat buvo supažindinti su automatiniu išoriniu defibriliatoriumi, kaip teikti pirmąją pagalbą užspringimo metu, apalpimo ir kt. atvejais.</p> <p>2021 m. rugpjūčio 18 d. pirmosios pagalbos mokymas „Jaunimo dienos“ renginio metu, kuris vyko Prienų Beržyno parke. Visuomenės sveikatos biuro Sveikatos palapinėje buvo galima atlikti kūno sudėties analizę, susipažinti su pirmosios pagalbos teikimo principais, pasitikrinti savo žinias dalyvaujant viktorinoje.</p> <p>2021 m. lapkričio 5 d. visame Prienų mieste, ir visuose Prienų rajono ugdymo įstaigose organizavome akciją „Atšvaitą turiu – matomas esu“. Akcijos metu gyventojams ir mokiniams buvo dalinami atšvaitai, supažindinama kaip teisingai segėti atšvaitą ir kaip saugiai elgtis eisme ir keliuose.</p> <p>Prienų lopšelyje – darželyje „Gintarėlis“ ir „Pasaka“ balandžio mėnesį vyko teoriniai – praktiniai užsiėmimai „Būk saugus gatvėje“. Su vaikais diskutuota, kad dalyvaujant eisme reikia būti atsargiems ir žinoti saugaus eismo taisykles. Aiškinomės, kaip taisyklingai pereiti gatvę per šviesoforus, reguliuojamą perėją. Taip pat mokėsi pėsčiųjų ir dviračio takų ženklus, kad važiuojant dviračiu reikia dėvėti apsaugas, atšvaitus ir šalmus. Vaikai atliko įvairiausias užduoteles.</p> <p>2021 m. birželio 22-30 dienomis Prienų „Ažuolo“ progimnazijoje vyko mokinių socializacijos dienos vasaros stovykla „Atradimų vasara 2021“. Visuomenės sveikatos specialistė vedė užsiėmimą „Išgelbėk draugą!“, užsiėmimo metu vaikai buvo mokinami kaip saugiai elgtis vandenyje, ką daryti nutikus nelaimės atvejui, kaip atlikti pradinį gaivinimą.</p> <p>Prienų r. Skriaudžių pagrindinėje mokykloje liepos mėnesį vyko užsiėmimas „Saugios pramogos“. Vaikai dalinasi apie savo pramogas vasarą, taip pat įvardino pramogų galimus pavojus, kaip reikėtų jų vengti ir kaip padėti nesaugiai pramogaujančiam draugui. Užsiėmimo metu vaikai žiūrėjo filmukus apie saugaus elgesio taisykles vasaros metu ir pramogaujant.</p> <p>Visus metus vykdant traumų ir nelaimingų atsitikimų prevenciją, buvo vedamos paskaitos - praktiniai užsiėmimai „Vaikų traumų ir sužalojimų prevencija“, „Traumos ir pirmoji pagalba“, „Taisyklinga laikysena“, „Traumos. Kaip jų išvengti“, „SOS!“ kurių metu mokiniai sužinojo, kaip teikti pirmąją pagalbą ūmių būklių atveju, ką reikėtų daryti užspringus, praktiškai mokėsi žaizdų tvarstymo būdų. Buvo vedamos pamokėlės – praktiniai užsiėmimai „Būk saugus gatvėje“, „Būk saugus“ „Saugus eismas“, „Saugios maudynės“, „Vasarą būsiu saugus“, „Renkuosi saugias pramogas“, kurių metu mokiniai sužinojo, kaip apsisaugoti ir išvengti traumų.</p>
Užkrečiamų ligų profilaktika	Prienų rajono bendrojo ugdymo mokyklose buvo skaitytos pamokos, šiomis temomis: „ Supratimo apie mikroorganizmų atsparumą antimikrobinėmis

	<p>medžiagomis“, „Rankų švara“, „Mūsų rankelės švarios“, „Užkrečiamų ligų prevencija“, „Kuo gydytis peršalus“, „Kaip nesusirgti, o susirgus greičiau pasveikti?“, „Rankų higienos reikšmė COVID19 akivaizdoje“, „Antibiotikai, jų vartojimas“</p> <p>Prienuų l/d „Pasaka“ vyko praktiniai – teoriniai užsiėmimai „Arbata, kodėl gerti sveika? Vaistingų žolelių nauda“. Vaikai buvo supažindinti su žolelių nauda, jų rūšimis, tyrinėjo vaistažoles. Vaikai ragavo ir skanavo skirtingas žolelių arbatas.</p> <p>2021 m. kovo mėnesį Prienuų lopšelyje – darželyje „Gintarėlis“ ir „Pasaka“ vyko užsiėmimai „Rankų švara“. Vaikai buvo supažindinti su mikroorganizmais, kada reikia plauti rankytes ir kodėl jas reikia plauti ir kaip taisyklingai jas plauti. Vaikai ant popieriaus piešė savo rankytes, ant jų žymėjo mikrobus, po darbėlio vaikai ėjo plauti rankų, po plovimo vaikų rankytės buvo tikrinamos su specialia UV spindulių lempa ar gerai nusiplovė rankas.</p> <p>Prienuų r. Skriaudžių pagrindinės mokyklos ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo grupės vaikai dalyvavo praktiniuose užsiėmimuose „Asmens higiena“, vaikai žiūrėjo filmukus apie taisyklingą rankų plovimą. Kartu su visuomenės sveikatos specialiste vaikai mokinosi tinkamai plauti rankas, atliko eksperimentus skirtus rankų higienai.</p> <p>2021 m. liepos 8 ir 15 dienomis Prienuų r. Veiverių T.Žilinsko gimnazijos ikimokyklinukai dalyvavo praktiniame užsiėmime „Švarios rankelės“. Jo tikslas supažindinti mokinius su asmens higiena. Užsiėmimo metu buvo pasakojama kodėl reikia plauti rankytes, kas gali nutikti, jeigu neplauname rankų ir nesilaikome higienos taisyklių.</p> <p>Prienuų rajono Jiezno gimnazijos priešmokyklinio ugdymo grupėje vyko praktinis užsiėmimas „Sniegas ir kiti žiemos džiaugsmi“. Užsiėmimo metu ugdytiniai susipažino su kai kurių ligų sukėlėjais, sužinojo kokio jei dydžio, kokius simptomus sukelia, taip pat turėjo galimybę pamatyti kaip atrodo gripo, plaučių uždegimą sukelianti bakterija, auksinio stafilokoko bakterija ir noro virusas žaislo pavidalu. Taip pat vaikai atliko eksperimentą, buvo filtruojamas sniegas, kad parodyti vaikams jog sniegą valgyti nėra sveika.</p>
Lytiškumo ugdymas	<p>2021 m. balandžio 19 ir 22 d. Prienuų „Revuonos“ pagrindinės mokyklos 6 klasių mokiniams vyko nuotolinės pamokos „Lytinio brendimo ypatumai ankstyvoje paauglystėje“. Pamokų tikslas – supažindinti mokinius su žmogaus organizme vykstančiais fiziologiniais ir psichologiniais pokyčiais, juos išaiškinti ir suteikti žinių, kaip su šiais pasikeitimais gyventi.</p> <p>Mokyklose buvo vedamos lytinio ugdymo paskaitos, pagal temas kaip „Kūno higiena“, „Iš kur mes atsirandame“, „Žmogaus kūnas“, „Kaip aš keičiuosi“ kurių metu vaikai sužinojo apie saugius lytinius santykius, kaip apsisaugoti nuo lytiškai plintančių ligų, apie fiziologinius organizmo pokyčius paauglystės metu, apie berniukų ir mergaičių skirtumus, apie šeimos planavimo ypatumus.</p>
Aplinkos sveikata	<p>2021 m. balandžio 19 ir 22 d. Prienuų Revuonos pagrindinės mokyklos 7a, 9a ir 10b klasių mokiniai dalyvavo protų mūšiuose „Vandens nauda žmogaus organizmui“. Protmūšis buvo vykdomas naudojant „Kahoot“ programėlę. Protų mūšyje vaikai pasitikrino savo žinias apie tai, kiek gali žmogus gyventi</p>

	<p>be vandens, kodėl vanduo toks svarbus mūsų organizmui, sužinojo apie vandens išteklius mūsų planetoje, taip pat problemas, su kuriomis susiduria besivystančios šalys, bei buvo pakviesti atsakingai vartoti vandenį. Greičiausiai ir teisingai atsakiusieji į klausimus buvo apdovanoti atminimo dovanėlėmis.</p> <p>2021 m. birželio 14-18 d. Prienų r. Jiezno gimnazijoje vyko vaikų socializacijos stovykla „Gerų emocijų savaitė“, visuomenės sveikatos specialistė vedė užsiėmimą „Išgirs kime tylą“. Mokiniai sužinojo, kokie dažniausiai yra mūsų aplinkoje sutinkami triukšmo šaltiniai, išgirdo apie būdus, kaip juos sumažinti, mokėsi tyliai leisti laiką.</p>
<p>Psichikos sveikata</p>	<p>Prienų rajono jaunuoliams 14-17 m. biuras organizavo terapines savęs pažinimo grupes „ALATEEN“ skirtas ir merginoms ir vaikinams su psichologe, taip pat organizavo „Savitarpio pagalbos“ grupes paaugliams. Užsiėmimai skirti geriau pažinti save, savo jausmus, užduoti rūpimus klausimus, kalbėti apie tai kas neramina ir gauti palaikymą.</p> <p>2021 m. balandžio mėnesį Prienų „Žiburio“ gimnazijos mokiniai dalyvavo nuotolinėje paskaitoje „Emocinė būklė karantino metu“. Paskaitos metu mokiniai aptarė, kokie veiksniai gali daryti įtaką emocinei būklei, kaip atpažinti pasikeitusią savo ar artimųjų, draugų emocinę būklę ir kaip galima padėti sau jaustis geriau. Vaikai dalinosi savo patirtimi ir pastebėjimais apie emocinę būklę.</p> <p>Prienų r. Skriaudžių pagrindinės mokyklos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupėse vaikai dalyvavo praktiniuose užsiėmimuose „Emocijų pažinimas“. Vaikai mokėsi atpažinti emocijas, papasakoti apie savo būseną ir tinkamai reaguoti įvairiuose situacijose. Užsiėmimo metu vaikai žiūrėjo filmukus apie konfliktų valdymą, atliko įvairias užduoteles.</p> <p>2021 m. birželio 14-18 d. Prienų r. Stakliškių gimnazijoje vyko stovykla „Herojaus kelionė“. Vaikai ne tik smagiai praleido laiką, bet taip pat ugdė savo emocinį intelektą, buvo kalbama apie saugios erdvės kūrimą, mokomasi suprasti, bei gebėti valdyti pyktį, agresiją ir jėgą. Vaikai buvo supažindinti su su empatijos, drąsos svarba kasdieniniame gyvenime. Vaikai aktyviai veiklomis įsitraukė į savęs pažinimą per kūrybą, iššūkių įveikimą.</p> <p>2021 m. birželio 22-30 dienomis Prienų „Ažuolo“ progimnazijoje vyko mokinių socializacijos dienos vasaros stovykla „Atradimų vasara 2021“. Mokiniai ugdė esmines socialines, savęs pažinimo, kultūrinės ir kitas kompetencijas. Per įvairias veiklas mokiniai plėtojo ir tobulino tyrinėjimo bei pažinimo kompetencijas, lavino meninius gebėjimus, dalyvavo praktinėse veiklose bei pažintinėse edukacinėse stovyklose.</p> <p>Prienų r. Skriaudžių pagrindinėje mokykloje ir Prienų r. Stakliškių gimnazijoje ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupėse vyko praktiniai užsiėmimai „Emocijų dirbtuvės“. Užsiėmimuose vaikai mokėsi atpažinti jiems kylančias emocijas, papasakoti apie savo būseną, suprasti draugo jausmus ir gebėti padėti. Užsiėmimų metu vaikai žiūrėjo filmukus apie konfliktų valdymą, atliko smagias užduoteles, mokėsi atlikti kvėpavimo pratimus.</p>

	<p>Bendrojo ugdymo mokyklose ir ikimokyklinio ugdymo skyriuose vyko paskaitos „Mano jausmai“, „Mano jausmai, jų atpažinimas ir valdymas“, „Psichinės sveikatos svarba“, „Aš sėkmingas penktokas. Planuosi laiką – visur suspėsi“, „Psichikos sveikata. Streso kontrolė COVID-19 laikotarpiu“ Pamokų metu vaikai išmoksta atpažinti ir įvardinti savo emocijas, jas valdyti, rūpintis savo psichine sveikata ir padėti kitiems, kurti pozityvius santykius, priimti atsakingus sprendimus ir suvaldyti sudėtingas situacijas konstruktyviai.</p>
<p>Sveikatos sauga ir stiprinimas, kiti bendrieji sveikos gyvensenos ir ligų prevencijos klausimai</p>	<p>2021 m. spalio 2 d. dalyvauta Prienų „Žiburio“ gimnazijos „Mokytojo dienos regatoje 2020“, kurios metu teiktos sveikos gyvensenos konsultacijos renginio dalyviams, vykdyta viktorina apie sveiką gyvenseną, vaikai galėjo susipažinti su kūno organų muliažais, dalyviai buvo mokomi pirmos pagalbos teikimo principų.</p> <p>2021 m. birželio mėnesį buvo organizuojama akcija kartu su Jiezno paramos šeimai centru „Globėjų dienos akcija“, akcijos vyko Išlauže, Pakuonyje, Jiezne, Prienuose, N.Ūtoje ir Veiveriuose. Akcijos metu vaikai dalyvavo sveikos gyvensenos viktorinoje, klausimai buvo sudaryti iš mitybos, asmens higienos, burnos higienos ir pirmos pagalbos.</p> <p>2021 m. liepos 26 – 30 dienomis biuras organizavo vaikų patyriminę edukacinę stovyklą „Sugrįžimas“, stovykla skirta 14 – 18m. vaikams. Stovykla vyko kaimo ir turizmo sodyboje „Auksinė giria“. Stovyklos metu buvo gvildenamos draugystės, meilės, lytiškumo, savo kūno priėmimo, pokyčių paauglystėje ir kitos šiam amžiaus tarpsniui svarbios temos. Vaikai buvo mokomi dėmesio ir streso valdymo technikų, sveikos gyvensenos principų. Užsiėmimų temos: „Savigynos treniruotė, fizinio pasirengimo aspektai, sporto ir kovos psichologija“, „Geros savijautos dirbtuvės: įvairios atsipalaidavimo, kvėpavimo technikos, padedančios įveikti įtampą“, „Apie pyktį, liūdesį ir kitas emocijas, apie nusivylimą ir bejėgiškumą“.</p> <p>2021 m. balandžio 30 d. Prienų „Revuonos“ pagrindinėje mokykloje priešmokyklinio ugdymo grupės vaikams ir 1-4 klasių mokiniams vyko netradicinio ugdymo diena „Aukime sveiki“. Jos tikslas – ugdyti motyvuotą, fiziškai aktyvų, pasitikintį savimi, gebantį rinktis sveiką gyvenseną, mokantį rūpintis savo kūno bei sveikatos stiprinimu mokinį. Buvo vedama paskaitėlė 3 ir 4 klasių mokiniams „Kokią įtaką mano kūnui daro cukrus“, savanoriai matavosi nutukimo liemenę. PUG ir pirmokai su antroklais buvo organizuotas užsiėmimas „Kas yra mano lėkštėje?“, komandos lenktyniavo kas greičiau teisingai sudės sveikatos piramidę, atliko viktorinos užduotis. Vaikai mokyklose kiemelyje turėjo surasti paslėptus žodžius iš kurių sudėjo šūkį „Vaisiai ir daržovės yra vitaminų šaltinis“.</p>

Visuomenės sveikatos specialistai, vykdantys sveikatos priežiūrą mokyklose, vykdė ir kitas teisės aktais numatytas funkcijas:

- pagal galiojančią mokinių maitinimo tvarką, bendrojo lavinimo mokyklose ir ikimokyklinio ugdymo įstaigose vykdė mokinių maitinimo organizavimo priežiūrą. Vieną kartą per savaitę buvo

tikrinama, kad maitinimas būtų organizuojamas pagal mokyklos steigėjo ar jo įgalioto asmens patvirtintus valgiaraščius ir užkandžių asortimento sąrašus. Mokinių maitinimo organizavimo tvarką prižiūrintis specialistas kartą per savaitę pildė „Valgiaraščio ir mokinių maitinimo atitikties“ žurnalą. **2021 m. atlikta 275** (2020 m. atlikta 420, 2019 m. - 934) patikrinimai.

- atliko aplinkos atitikties vertinimą mokyklose (atliekamas 1 kartą per metus, esant poreikiui mokyklos aplinka vertinama ir dažniau), kurio metu pildoma ataskaita.

- teikė pagalbą kūno kultūros mokytojams komplektuojant fizinio ugdymo grupes, sudarė fizinio pajėgumo grupių sąrašus, pagal galimybes budėjo sporto renginiuose, esant poreikiui teikė pirmąją pagalbą.

- mokyklos vadovui teikė informaciją apie vaikų sveikatos būklę, fizinio ugdymo grupes ir gydytojų rekomendacijas iš registruojamo šeimos gydytojo išduoto Vaiko sveikatos pažymėjimo (forma Nr. 027-1/a), kurie pateikti Vaikų sveikatos stebėsenos informacinėje sistemoje (VSSIS).

- dalyvavo mokyklos vaiko gerovės darbo grupių, sprendžiančių mokinių psichologines, adaptacijos ir socialines problemas, veikloje. 2021 m. visuomenės sveikatos priežiūros specialistės dalyvavo 12 (2020 m. – 15, 2019 m. – 40) darbo grupių susirinkimų.

- vykdė užkrečiamųjų ligų epidemiologinę priežiūrą: vykdė pedikuliozės profilaktinius tikrinimus pagal patvirtintą tvarką. 2021 m. buvo patikrinta ikimokyklinio ugdymo grupių ir priešmokyklinio ugdymo ir 1 - 12 klasių 910 (2020 m. – 1384, 2019 m. – 2914) mokinių, patikrinimų metu buvo nustatyta 14 (2020 m. – 29, 2019 m. – 44) pedikuliozės atvejų.

- tyrė epidemiologinius COVID-19 ligos židinius mokyklose, informavo Nacionalinį visuomenės sveikatos centrą apie nustatytą COVID-19 atvejį ugdymo įstaigoje, tyrė COVID-19 patvirtintus atvejus.

- Kita veikla: dalyvavimas sveikatą stiprinančios mokyklos organizacinėje grupėje, vidaus audito darbo grupių veikloje ir kt.

SVEIKATOS STIPRINIMAS PRIENŲ RAJONO SAVIVALDYBĖJE

Uždavinys – stiprinti visuomenės sveikatą Prienų rajono savivaldybės bendruomenėse, skatinti fizinį aktyvumą, didinti gyventojų informuotumą apie lėtinių neinfekcinių ir infekcinių ligų pagrindinius rizikos veiksnius, ligų ir traumų profilaktiką.

Visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stiprinimą, visuomenės sveikatos specialistas, vykdamas visuomenės sveikatos stebėseną bei visuomenės sveikatos specialistas, koordinuojantis vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros paslaugų teikimą, savivaldybės gyventojams teikė visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugas, organizavo ir vykdė sveikatos stiprinimo renginius (9 lentelė). Bendras sveikatinimo renginių skaičius 2021 m. buvo – 246 (2020 m. – 241, 2019 m. – 315; 2018 m. – 133) renginys. 2020 m., lyginant su 2019 m., stebimas akivaizdus veiklų įgyvendinimo sumažėjimas visose sveikatos stiprinimo srityse dėl paskelbtos valstybės lygio ekstremalios situacijos dėl COVID – 19 ligos ir įvesto karantino visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

9 lentelė. Informacija apie 2019 - 2021 m. Prienų rajono bendruomenėje vykdytas sveikatos stiprinimo veiklas

Sveikatinimo veiklos sritis	Paskaitos			Aktyvūs užsiėmimai			Konkursai, akcijos		
	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2019 m.	2020 m.	2021 m.
Sveikatos sauga ir stiprinimas, bendrieji sveikos gyvensenos ir ligų prevencijos klausimai	-	2	1	1	-	-	10	4	1
Sveika mityba ir nutukimo prevencija	1	9	9	-	9	3	31	9	5
Fizinis aktyvumas	2	3	-	193	157	172	17	-	2
Psichikos sveikata (smurto, savižudybių prevencija, streso kontrolė ir kt.)	10	2	8	24	3	7	-	-	-
Rūkymo, alkoholio ir narkotikų vartojimo prevencija	-	-	-	2	4	-	-	-	-
Ėduonies profilaktika ir burnos higiena	-	-	3	-	3	2	-	-	-
Užkrečiamųjų ligų profilaktika ir asmens higiena	5	7	6	4	6	-	-	-	1
Kraujotakos sistemos ligų profilaktika	1	4	6	-	4	2	1	-	-
Traumų ir nelaimingų atsitikimų prevencija	-	-	-	3	11	15	1	-	1
Kitos	2	3	-	-	-	-	7	1	2
Bendras renginių skaičius	2019 m.			2020 m.			2021 m.		
	315			241			246		

Stiprinant Prienų rajono gyventojų sveikatą, gana daug padaryta fizinio aktyvumo skatinimo srityje. Biuras du kartus savaitėje organizuoja nemokamus fizinio aktyvumo užsiėmimus senjorams. Didelio gyventojų aktyvumo ir susidomėjimo sulaukė organizuojami nemokami jogos užsiėmimai, sveikatą stiprinančios mankštos įvairaus amžiaus žmonėms, šiaurietiškojo vaikščiavimo mokymai.

Išsamus, didesnės apimties 2021 m. vykdytų sveikatos stiprinimo veiklų Prienų rajono bendruomenėje, aprašymas. Bendradarbiaujant su socialiniais partneriais visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos buvo teikiamos Prienų rajono seniūnijose, bendruomenėse, Prienų rajono viešosiose įstaigose, įmonėse, organizacijose. Visuomenės sveikatos specialistai Prienų rajono gyventojams teikė konsultacijas ir rekomendacijas sveikatos stiprinimo ir sveikos gyvensenos klausimais.

Sveikatinimo veiklos sritis	<i>Priemonės – įvykdytos veiklos aprašymas</i>
Sveika mityba ir nutukimo prevencija	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prienų rajono bendruomenėse ir seniūnijose vyko paskaitos – praktiniai užsiėmimai „<i>Sveikatai palanki mityba</i>“. ▪ Prienų rajono gyventojams organizuotas konkursas „<i>Pasitikrink savo žinias apie sveiką mitybą!</i>“. ▪ 2021 m. Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro ir UAB „Du Medu“ iniciatyva „Rakto skylutės“ simboliu paženklinta net 30, įmonės UAB „Du Medu“ gaminamų ir į Lietuvos rinką tiekiamų, maisto produktų. ▪ Prienų rajono gyventojams teiktos <i>individualios sveikos mitybos konsultacijos</i>, atliekama <i>kūno kompozicijos analizė</i>.
Fizinis aktyvumas	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Teiktos šios fizinio aktyvumo paslaugos: <i>jogos, funkcinų treniruočių užsiėmimai, šiaurietiškojo ėjimo mokymai, sveikatingumo mankštas senjorams, pilateso užsiėmimai</i>. Visi užsiėmimai vyko po du kartus savaitėje visus metus. ▪ Kovo 11 d. Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dienos proga organizuota akcija „<i>11 tūkstančių žingsnių kelionė</i>“, skirta skatinti Prienų rajono gyventojų fizinį aktyvumą. ▪ 2021 m. liepos 3 d. organizuotas <i>pažintinis žygis po Balbieriškio seniūnijos apylinkes</i>.
Ėduonies profilaktika ir burnos higiena	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nuotoliniu būdu buvo organizuoti seminarai „<i>Dantų priežiūra turintiems negaliq. Kaip padėti užkirsti kelią dantų ir dantenu ligoms?</i>“ Lektorė Laura Svinglinskienė. ▪ Prienų rajono bendruomenėse ir seniūnijose vyko protų mūšiai burnos higienos temomis.
Psichikos sveikata (smurto, savižudybių prevencija, streso kontrolė ir kt.)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prienų r. Veiverių T. Žilinsko gimnazijos pedagogams, Prienų r. kultūros ir laisvalaikio centrų darbuotojams, Prienų krašto muziejaus darbuotojams, nuotoliniu būdu, buvo organizuoti mokymai „<i>Įsisąmonimu grįsta streso valdymo programa</i>“. Lektorius P. Rakštikas. ▪ Prienų r. bendruomenėse buvo organizuojami užsiėmimai „<i>Stresas, psichologinis atsparumas, savipagalba</i>“, „<i>Minčių spąstai</i>“, „<i>Mintys, ką su mumis jos daro</i>“. ▪ Nuotoliniu būdu buvo organizuojami „<i>Baziniai savižudybių prevencijos mokymai</i>“. Mokymai apie tai, kaip atpažinti savižudybės rizikos ženklus, tinkamai į juos reaguoti ir suteikti informacijos apie galimą psichologinę pagalbą. ▪ Prienų r. sav. Socialinių paslaugų centre ir Prienų globos namuose vyko 40 val. trukmės mokymai „<i>Psichinės sveikatos kompetencijų didinimas įmonių darbuotojams</i>“. ▪ Prienų „Ažuolo“ progimnazijos ir Prienų r. Balbieriškio pagrindinės mokyklos pedagogams buvo organizuoti 40 val. trukmės mokymai „<i>Bendrojo ugdymo mokyklų darbuotojų gebėjimų visuomenės psichikos sveikatos srityje stiprinimas</i>“.

Sveikatinimo veiklos sritis	Priemonės – įvykdytos veiklos aprašymas
Užkrečiamųjų ligų profilaktika ir asmens higiena	Buvo organizuoti protų mūšiai ir paskaitos-praktiniai užsiėmimai tema „ <i>Užkrečiamųjų ligų profilaktika. Antimikrobinis atsparumas</i> “. Vyko nuotolinis seminaras „ <i>COVID-19 vakcinacija</i> “. Lektorė Daiva Razmuvienė. Organizuotas konkursas „ <i>Antimikrobinis atsparumas</i> “.
Kraujotakos sistemos ligų profilaktika	Nuotoliniu būdu buvo organizuota <i>Sveikatos stiprinimo programa, skirta širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto profilaktikai</i> . Programą baigė 20 asmenų. Programos vykdymo metu vyko paskaitų ciklas, kurių metu programoje dalyvaujantys asmenys buvo supažindinti su širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos veiksniais, sveikos mitybos principais, fizinio aktyvumo rekomendacijomis, streso valdymo praktikomis.
Traumų ir nelaimingų atsitikimų prevencija	Organizuoti praktiniai - teoriniai užsiėmimai „ <i>Pirmoji pagalba</i> “ Prienų r. bendruomenėse.
Kitos veiklos	<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2021 m. spalio mėn. dalyvavome Prienų „Žiburio“ gimnazijos renginyje „Mokytojo dienos regata 2021“, kurio metu buvo teiktos sveikos gyvensenos konsultacijos ir vykdyta sveikatos stiprinimo akcija „Sveikata – didžiausias turtas“. ▪ 2021 m. lapkričio mėn. dalyvavome Lietuvos asociacijos „Gyvastis“ organizuotoje žvakučių akcijoje organų donorams pagerbti.

Bendradarbiaujant su socialiniais partneriais visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugos buvo teikiamos Prienų rajono seniūnijose, bendruomenėse, Prienų rajono viešosiose įstaigose, įmonėse, organizacijose. Biure Prienų rajono gyventojams teikiamos konsultacijos ir rekomendacijos sveikatos stiprinimo ir sveikos gyvensenos klausimais.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2016 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. V-615 patvirtintu širdies ir kraujagyslių ligų rizikos grupės asmenų sveikatos stiprinimo tvarkos aprašu, Biuras įgyvendina širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimo programą. Biuras, bendradarbiaudamas su Prienų rajono pirminiais sveikatos priežiūros centrais, šią programą įgyvendina nuo 2016 m. Tikslinė grupė - suaugę asmenys, priskiriami širdies ir kraujagyslių ligų bei cukrinio diabeto rizikos grupėms ir šiomis ligomis nesergantys asmenys, turintys vieną ar kelis rizikos veiksnius: padidėjusį arterinį kraujo spaudimą, padidėjusią cholesterolio ar gliukozės koncentraciją kraujyje, antsvorį ar nutukimą, turintys žalingų įpročių. 2021 m. šioje programoje dalyvavo 20 asmenų. (2020 m. – 14 asmenų, 2019 m. – 16 asmenų).

VISUOMENĖS PSICHIKOS SVEIKATOS GERINIMAS

Tikslas - užtikrinti nustatytą ilgojo ir trumpojo laikotarpio savijūdybių prevencijos prioritetų įgyvendinimą Prienų rajono savivaldybėje:

1.1. Ankstyvosios intervencijos, skirtos nereguliariai vartojantiems psichoaktyviasias medžiagas ar eksperimentuojantiems jomis jaunuoliams, vykdymas.

Vadovaujantis Prienų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2018 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. A3 – 127 patvirtintu Ankstyvosios intervencijos programos vykdymo Prienų rajono savivaldybėje tvarkos aprašu nuo 2018 m. Biure sėkmingai įgyvendinama Ankstyvosios intervencijos programa. Programos tikslas - suteikti nepilnamečiams (nuo 14 metų amžiaus), kurie vartoja psichoaktyviasias medžiagas, t. y. eksperimentatoriams ir nereguliariems psichoaktyviųjų medžiagų vartotojams, ankstyvosios intervencijos paslaugas ir taip užkirsti kelią jauniems asmenims tapti priklausomiems nuo minėtų medžiagų vartojimo. Ankstyvosios intervencijos programos įgyvendinimą organizuoja ir vykdo Prienų r. savivaldybės visuomenės sveikatos biuras. Už programos vykdymą atsakinga Biuro visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči visuomenės sveikatos stebėseną. 2021 m. ankstyvosios intervencijos programą baigė 2 mokiniai (2020 m. – 1, 2019 m. – 8 mok.), o buvo suplanuota – 6 mokiniai (2020 m. – 10 mok., 2019 m. – 12 mok.). Programos įvykdymo procentas 2021 m. – 33,3 proc. (2020 m. – 10 proc., 2019 m. – 66,7 proc.). Priežastys nulėmusios mažą Ankstyvosios intervencijos programos įgyvendinimo procentą – paskelbta valstybės lygio ekstremali situacija ir visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbtas karantinas dėl COVI-19 ligos pandemijos.

1.2. Priklausomybių konsultantų paslaugų teikimo savivaldybėse organizavimas.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos 2018 m. rugsėjo 7 d. įsakymu Nr. V-989 „Dėl priklausomybės konsultavimo paslaugų rizikingai ir žalingai alkoholi vartojantiems asmenims teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ nuo 2019 m. Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biure pradėta teikti, rizikingai ir žalingai alkoholi vartojantiems asmenims, priklausomybės konsultavimo paslauga. 2021 m. suteikta 219 (2020 m. – 214, 2019 m. – 114) priklausomybės konsultavimo paslaugų 96 (2020 m. – 82, 2019 m. – 67) asmenims. Ši paslauga teikiama tik Prienų rajono gyventojams.

1.3. Psichikos sveikatos kompetencijų didinimas įmonių darbuotojams.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2019 m. gegužės 17 d. įsakymu Nr. V-590 patvirtintu Psichikos sveikatos kompetencijų didinimo įmonių darbuotojams tvarkos aprašu 2021 m. Prienų r. sav. Socialinių paslaugų centre ir Prienų globos namuose buvo organizuoti 40 valandų trukmės Psichikos sveikatos kompetencijų didinimo įmonių darbuotojams mokymai. Šiuose mokymuose 2021 m. dalyvavo Prienų globos namų 15 darbuotojų ir Prienų r. sav. Socialinių paslaugų centro 19 darbuotojų. 2020 m. dalyvavo 2 įmonės ir 46 asmenys (Prienų r. sav. Socialinių paslaugų centro 26 darbuotojai, o Prienų Justino Marcinkevičiaus viešosios bibliotekos – 20 darbuotojų), o 2019 m. šiuose mokymuose dalyvavo 1 įmonė ir 15 asmenų. Prienų globos namų darbuotojų, dalyvavusių 2021 m. mokymuose, žinių psichikos sveikatos srityje teigiamas gerėjimas buvo 34,9 proc., o Prienų r. sav. Socialinių paslaugų centro – 21,46 proc.

1.4. Mokyklų bendruomenės gebėjimų psichikos sveikatos srityje stiprinimas - mokymų / supervizijų organizavimas mokyklos bendruomenių komandoms.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2019 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. V-523 patvirtintu Bendrojo ugdymo mokyklų darbuotojų gebėjimų visuomenės psichikos sveikatos srityje stiprinimo veiklos tvarkos aprašu 2021 m. Prienų r. Balbieriškio pagrindinėje

mokykloje ir Prienų „Ažuolo“ progimnazijoje buvo organizuoti 40 val. trukmės Bendrojo ugdymo mokyklų darbuotojų gebėjimų visuomenės psichikos sveikatos srityje stiprinimo mokymai. Šiuose mokymuose 2021 m. dalyvavo 22 asmenys (2020 m. – dalyvavo 2 mokyklos (Prienų r. Šilavoto pagrindinė mokykla ir Prienų r. Veiverių Tomo Žilinsko gimnazija) ir 43 asmenys, 2019 m. – dalyvavo 2 mokyklos (Prienų „Žiburio“ gimnazija ir Prienų „Revuonos“ pagrindinė mokykla ir 20 asmenų). 2021 m. ši priemonė buvo įgyvendinta 54,6 proc. Prienų rajono mokyklų, o 2020 m. – 25 proc., 2019 m. – 6,7 proc. mokyklų. Dalyvių mokymo turinio aktualumo ir naudingumo vertinimas 63,1 proc.

1.5. Bazinių savižudybių prevencijos mokymų organizavimas savivaldybės gyventojams.

Prienų rajono savivaldybės gyventojams organizuoti „**Baziniai savižudybių prevencijos mokymai**“. Juose dalyvavo 22 asmenys. Mokymai apie tai, kaip atpažinti savižudybės rizikos ženklus, tinkamai į juos reaguoti ir suteikti informacijos apie galimą psichologinę pagalbą.

1.6. Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugos.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020 m. liepos 31 d. įsakymu Nr. V-1733 „Dėl Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugų teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ Biure nuo 2020-08-03 pradėtos teikti Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugos Prienų rajono gyventojams. Pagal aprašą gali būti teikiamos individualios ir grupinės psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugos. Išsami informacija apie 2020 – 2021 m. teiktas psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugas pateikta 10 lentelėje. 2021 m. buvo daugiau suteikta individualių konsultacijų, o mažiau grupinių užsiėmimų, lyginant su 2020 m.

10 lentelė. 2020 – 2021 m. Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugos

El. nr.	Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugos pavadinimas	Asmenų/grupių gavusių paslaugą kiekis	
		2020 m.	2021 m.
1.	Individualios psichologinės konsultacijos	54 asmenys	130 asmenų
2.	Grupinės psichologinės konsultacijos/užsiėmimai	188 asmenys	70 asmenų
2.1.	Grupės	21 grupė	8 grupės
2.2.	Grupiniai užsiėmimai	52	44
3.	Iš viso paslaugas gavo	242 asmenys	200 asmenų

Išsami informacija apie 2020 m. ir 2021 m. teiktas grupines psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugas pateikta 11 ir 12 lentelėje. Analizuojant 11 ir 12 lentelėje pateiktus duomenis, pastebima, kad 2021 m. buvo organizuota mažiau grupinių užsiėmimų, mažesnis paslaugą gavusių asmenų skaičius ir mažiau buvo sudaryta grupių. Mažesni grupinių užsiėmimų skaičių nulėmė didesnis individualių konsultacijų poreikis. PSO (5) geros savijautos pradinis ir galutinis indeksai 2020 m. ir 2021 m. mažai skiriasi.

11 lentelė. Grupinės psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugos 2020 m.

Paslaugos pavadinimas	Paslaugą gavusių	Grupių skaičius	Bendras užsiėmim	PSO (5) geros	PSO (5) geros

	asmenų skaičius		ų skaičius	savijautos pradinis indeksas (vidutinis)	savijautos galutinis indeksas (vidutinis)
1. Streso valdymo praktiniai užsiėmimai	10	1	3	57	ND
2. Emocijų atpažinimo ir išraiškos, konfliktų valdymo praktiniai užsiėmimai	118	13	33	67	74
3. Savitarpio pagalbos grupės (nurodyti pagal atskiras tikslines grupes): - <i>paauglių tėvams;</i> - <i>įtėviams ir globėjams</i>	Viso:20 6 12	Viso: 3 1 2	Viso:8 4 4	Bendras:6 0 59 62	63
4. Psichologinės konsultacijos asmenų, išgyvenančių sudėtingas gyvenimiškas situacijas, grupėms	0	0	0	0	0
5. Kiti psichikos sveikatą ir psichologinę gerovę stiprinantys praktiniai užsiėmimai*	40	4	8	55	64
6. Iš viso	188	21	52	60	67

12 lentelė. Grupinės psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugos 2021 m.

Paslaugos pavadinimas	Paslaugą gavusių asmenų skaičius	Grupių skaičius	Bendras užsiėmimų skaičius	PSO (5) geros savijautos pradinis indeksas (vidutinis)	PSO (5) geros savijautos galutinis indeksas (vidutinis)
1. Streso valdymo praktiniai užsiėmimai	30	3	18	60	69
2. Emocijų atpažinimo ir išraiškos, konfliktų valdymo praktiniai užsiėmimai	20	2	10	ND	ND
3. Savitarpio pagalbos grupės (nurodyti pagal atskiras tikslines grupes):	Viso:20	Viso: 3	Viso:16	Bendras:5 7	65

- <i>paaugliams</i>	8	1	6	61	63
- <i>6-12 m. tėvams;</i>	6	1	7	46	96
- <i>įtėviams ir globėjams</i>	6	1	3	60	52
4. Psichologinės konsultacijos asmenų, išgyvenančių sudėtingas gyvenimiškas situacijas, grupėms	0	0	0	0	0
5. Kiti psichikos sveikatą ir psichologinę gerovę stiprinantys praktiniai užsiėmimai*	0	0	0	0	0
6. Iš viso	70	8	44	59	68

Analizuojant 13 lentelėje pateiktus duomenis, pastebima, kad 2020 ir 2021 m. daugiausiai Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugų kreipėsi 11 – 17 m. ir 18 – 44 m. amžiaus moteriškos lyties atstovės. Pagrindinės kreipimosi priežastys 2020 m. buvo – mokymosi, elgesio ir emociniai sunkumai, vaikų auklėjimo sunkumai, įtampa darbe, o 2021 m. - patiriamas stresas, psichosomatinio pobūdžio sunkumai, tarpasmeniniai konfliktai. PSO geros savijautos indekso pokytis mažai kito: 2020 m. - +7 balo, 2021 m. - +6 balo.

13 lentelė. Psichologinės gerovės ir psichikos sveikatos stiprinimo paslaugų pasiskirstymas pagal požymius 2020 - 2021 m.

Eil. nr.	Požymis	2020 m.	2021 m.
1.	Lytis		
	Moterys	165	140
	Vyrai	77	60
2.	Amžius		
	11 – 17 m.	132	84
	18 – 44 m.	55	77
	45 – 64 m.	51	35
	65 m. ir vyresni	4	4
3.	Kreipimosi priežastis		
	tarpasmeniniai konfliktai	4	17
	darbo praradimas ar finansinės problemos	1	3
	įtampa darbe	47	-
	vaikų auklėjimo sunkumai	59	13
	mokymosi, elgesio ir emociniai sunkumai	110	5
	patiriamas stresas	-	51
	netektys	-	6
	psichosomatinio pobūdžio sunkumai	-	35
	santykių su tėvais ir šeimos nariais sunkumai	-	9
	santykių su draugais ir bendraamžiais sunkumai	-	10

	nenurodė priežasties	-	110
4.	PSO geros savijautos indekso pokytis	+7 balo	+6 balo

BIURO VEIKLOS VIEŠINIMAS

Biuro veikla viešinama dviem kryptimis: mokinių visuomenės sveikatos priežiūros veiklos viešinimas ir biuro visuomenės sveikatos stiprinimo veiklos viešinimas.

Biuro veikla buvo viešinama pasitelkus vietinės žiniasklaidos priemones, Biuro internetiniame tinklalapyje <http://www.vsbprienai.lt>, biuro paskyroje socialiniame tinkle „Facebook“ www.facebook.lt, Prienų rajono savivaldybės tinklalapyje www.prienai.lt, Sveikatos apsaugos ministerijos tinklalapyje www.sam.lt, Lietuvos visuomenės sveikatos biurų asociacijos tinklalapyje <http://www.svsba.lt>, Prienų rajono ugdymo įstaigų internetiniuose tinklalapiuose, Prienų kabelinės televizijos „Eteris TV“ laidose ir kt.

2021 m. publikuota 861 (2020 m. – 1447; 2019 m. – 595; 2018 m. – 639) straipsnis / informaciniai pranešimai apie sveikatos išsaugojimą bei stiprinimą, sveikatinimo renginius bendruomenėse, kurie skelbti Biuro internetinėje svetainėje www.vsbprienai.lt, Biuro paskyroje socialiniame tinkle „Facebook“, Prienų ir Birštono krašto laikraštyje „Gyvenimas“ ir priede „Gyvenimas - Šeimai apie sveikatą“.

Visuomenės sveikatos specialistės, vykdančios sveikatos priežiūrą Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose 2021 m. publikavo 226 (2020 m. – 946, 2019 m. – 856, 2018 m. – 353) straipsnius/informacinius pranešimus visuomenės sveikatos ir vaikų sveikatos stiprinimo ir išsaugojimo klausimais Biuro internetinėje svetainėje www.vsbprienai.lt, Biuro paskyroje socialiniame tinkle „Facebook“, Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigų internetinėse svetainėse ir socialiniame tinkle „Facebook“ ugdymo įstaigų paskyroje.

2021 m. Biuras parengė ir išleido informacinę padalomąją medžiagą (lankstinukus, skrajutes ir kt.):

1. Lankstinukas „Prienų r. sav. visuomenės sveikatos biuro teikiamos paslaugos“
2. Skrajutė „Rakto skylutė“
3. Sveikatos kalendorius 2022 m.
4. Skrajutė „Ar teisingai plauni rankutes?“.

Vykdyta ir kitų leidėjų parengtos informacinės padalomosios medžiagos sklaida. 2021 m. bendradarbiaujant su Prienų ir Birštono krašto laikraščiu „Gyvenimas“ kiekvieną mėnesį Biuras parengia priedą „Gyvenimas - Šeimai apie sveikatą“. Laikraščio „Gyvenimas“ priede „Gyvenimas - Šeimai apie sveikatą“ publikuojami straipsniai, informacija apie biuro veiklas, renginius, akcijas, PSO rekomendacijos įvairiomis sveikatos stiprinimo ir išsaugojimo temomis.

VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENA

Uždavinys – vykdyti Prienų rajono visuomenės sveikatos stebėseną, analizuoti ir vertinti gyventojų sveikatą bei jos pokyčius, gyvenamosios įpročius ir jų poveikį sveikatai, aplinkai, planuoti ir įgyvendinti visuomenės sveikatos stiprinimo priemones.

Įgyvendinant Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų 7 ir 8

punktus 2021 m. buvo renkami 2020 metų (pagal duomenų šaltinių teikiamą informaciją) Prienų savivaldybės visuomenės sveikatos būklę atspindintys rodikliai: gyventojų mirtingumas, gimstamumas, sergamumas neinfekcinėmis ir infekcinėmis ligomis, traumų skaičius ir pan. Dauguma sveikatos rodiklių buvo gauti iš centralizuotai teikiamų duomenų šaltinių: Higienos instituto Sveikatos informacinio centro leidinio, Lietuvos statistikos departamento ir naujai sukurtos Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinės sistemos. Surinktas ir išanalizuotas 51 visuomenės sveikatos rodiklis. Parengta visuomenės sveikatos rodiklių stebėsenos ataskaita ir pateikta Prienų rajono savivaldybės administracijai 2021 m. gruodžio 29 d. SR – 132.

Pagal poreikį buvo vykdomas Visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių duomenų teikimas valstybės ir savivaldybių institucijoms, duomenų teikėjams, visuomenės informavimo priemonėms, bei kitiems suinteresuotiems asmenims.

Biuras, iš Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos finansuojamo projekto „Beržyno parko tvenkinio vandens ir smėlio kokybės tyrimų atlikimas“, 2021 m. birželio – rugsėjo mėn. vykdė Beržyno parko tvenkinio ir Jiezno ežero vandens ir smėlio kokybės tyrimų stebėseną. Vandens telkinių ir smėlio kokybės atitikties reikalavimų rezultatai buvo skelbiami Biuro internetinėje svetainėje ir socialinio tinklo Facebook paskyroje, Prienų savivaldybės socialinio tinklo Facebook paskyroje, laikraštyje „Gyvenimas“. Atlikti tyrimai dažniausiai atitikdavo kokybės reikalavimus, todėl vandens telkiniuose buvo saugu maudytis.

Informaciniai pranešimai ir straipsniai apie Prienų rajono savivaldybės gyventojų sveikatą buvo teikiami mokykloms, žiniasklaidai, visuomenei Biuro tinklalapyje ir kituose informaciniuose šaltiniuose. 2021 m. buvo pateikta 14 informacinių pranešimų šiomis temomis: kaip išvengti žarnyno infekcijų, kraujotakos sistemos ligų rodiklių apžvalga, paskelbti išankstiniai mirties priežasčių duomenys, onkologinių susirgimų tema, dantų silantų prevencinės programos tema, Beržyno parko tvenkinio ir Jiezno vandens kokybės rezultatai, vaikų ir paauglių gyvensena ir sveikata Prienų rajono savivaldybėje ir kt. Gripo sezono metu kiekvieną savaitę viešinama informacija sergamumo gripu ir ūminėmis viršutinių kvėpavimo takų ligomis.

Visi atlikti tyrimai ir analizės, kurių duomenys panaudoti veiklų vertinimui ir planavimui, sprendimams priimti, visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita ir kitos visuomenės sveikatos rodiklių ataskaitos, bei kita su jais susijusi aktuali informacija pateikta interneto svetainėje www.vsbprienai.lt.

PROJEKTINĖ VEIKLA

2021 m. gautas finansavimas **projekto „Beržyno parko tvenkinio vandens ir smėlio kokybės tyrimų atlikimas“**, iš Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos, įgyvendinimui. Projekto tikslas – vykdyti Beržyno parko tvenkinio vandens ir smėlio kokybės tyrimus ir teikti informaciją gyventojams, dėl galimybės saugiai maudytis tvenkinyje. Biuras 2021 m. birželio – rugsėjo mėn. vykdė Beržyno parko tvenkinio vandens ir smėlio kokybės tyrimų stebėseną ir tyrimų rezultatus skelbė Biuro internetinėje svetainėje ir socialinio tinklo Facebook paskyroje, Prienų savivaldybės socialinio tinklo Facebook paskyroje, laikraštyje „Gyvenimas“.

2021 m. vasario 8 d. buvo pasirašyta partnerystės sutartis su Prienų rajono savivaldybe dėl projekto **„Prienų „Revuonos“ pagrindinės mokyklos stadiono pritaikymas bendruomenės fizinį aktyvumą skatinančioms veikloms“** įgyvendinimo.

2021 m. vasario 23 d. buvo pasirašyta projekto **„Sveikatos priežiūros paslaugų teikimo Elektrėnų, Jurbarko ir Prienų savivaldybių mokyklose ir ikimokyklinio ugdymo įstaigose**

gerinimas“ jungtinės veiklos sutartis su Elektrėnų ir Jurbarko savivaldybių visuomenės sveikatos biurais, pagal 2014–2021 metų Europos ekonominės erdvės finansinio mechanizmo programą „Sveikata“ dėl ikimokyklinio ir mokyklinio ugdymo įstaigų sveikatos kabinetų aprūpinimo metodinėmis priemonėmis. Bendra projekto vertė – 243 750,06 Eur, o Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro dalis – 83 945,31 Eur. 2021 m. suremontuoti 3 sveikatos kabinetai Prienų „Ažuolo“ progimnazijoje, Prienų r. Veiverių Tomo Žilinsko gimnazijoje,

2021 m. gruodžio mėn. buvo paruošta paraiška „**Prienų rajono savivaldybės gyventojų fizinio aktyvumo skatinimas**“ ir pateikta Sporto rėmimo fondui. Lėšos projekto įgyvendinimui bus skirtos 2022 m.

BIURO VADOVO KOMPETENCIJOS

Uždavinys - koordinuoti ir stiprinti visuomenės sveikatos priežiūrą, gerinant visuomenės sveikatos paslaugų kokybę, tobulinant įstaigos veiklos organizavimą ir kontrolę.

Biuro vadovo funkcijos buvo vykdomos atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos nustatytus 2021 m. veiklos prioritetus. Dėl paskelbtos valstybės lygio ekstremalios situacijos dėl COVID – 19 ligos ir karantino mažiau veiklų padaryta sveikos gyvensenos ir sveikatos stiprinimo srityse tiek bendruomenėse, tiek ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose. Veiklos dažniausiai buvo įgyvendinamos nuotoliniu būdu. Biuro veikla 2021 m. buvo kryptingai organizuojama siekiant suvaldyti COVID – 19 ligos pandemijos plitimą. Kontroliuojamos specialistams pavestos užduotys, įgyvendinant metinį biuro veiklos planą.

Siekiant kokybiškesnio įstaigos uždavinių įgyvendinimo, vyko Biuro darbuotojų susirinkimai nuotoliniu būdu, kuriuose buvo aptariamas Biuro administracijos ir visuomenės sveikatos specialistų veiklos organizavimo ir koordinavimo gerinimas. Vieną kartą per mėnesį buvo organizuojami susirinkimai su visuomenės sveikatos specialistais, vykdančiais sveikatos priežiūrą ugdymo įstaigose. Šių susirinkimų tikslas – suteikti ir aptarti aktualią informaciją apie sveikatos priežiūros vykdymą ugdymo įstaigose. Susirinkimų metu buvo pristatinėjami nauji teisės aktai, susiję su mokyklose vykdoma sveikatos priežiūros veikla, buvo analizuojami veiklos planai ir jų vykdymas, taip pat buvo atsižvelgiama į darbuotojų poreikius, interesus, pasiūlymus, pristatomos naujos metodinės priemonės, informacija apie organizuojamus kvalifikacijos kėlimo seminarus.

Buvo koordinuojamos ir teisės aktų nustatyta tvarka organizuojamos mokamos paslaugos (privalomieji mokymai) - alkoholio ir narkotikų žalos žmogaus organizmui, higienos įgūdžių, pirmosios pagalbos. Šios paslaugos buvo teikiamos nuotoliniu ir kontaktiniu būdu, valdant lankytojų srautus ir užtikrinant saugaus atstumo laikymosi ir kitas būtinas visuomenės sveikatos saugos, higienos, asmenų aprūpinimo būtinosiomis asmeninėmis apsaugos priemonėmis sąlygas.

2021 m. buvo aktyviai rūpinamasi darbuotojų kvalifikacijos kėlimu. Mokymuose dalyvavo visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči visuomenės sveikatos stiprinimą, visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči visuomenės sveikatos stebėseną, visuomenės sveikatos specialistė (vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros paslaugų koordinatorė), visi visuomenės sveikatos specialistai, vykdančys sveikatos priežiūrą ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose, Biuro vadovas ir Biuro buhalteris.

Atstovauta Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro interesams įvairiose įstaigose ir organizacijose sprendžiant klausimus, susijusius su sveikatos priežiūros organizavimo ugdymo įstaigose, Biuro finansavimo, Prienų rajono gyventojų sveikatinimo renginių organizavimo klausimais.

Atsižvelgiant į tai, kad visuomenės sveikatos priežiūros paslaugos iš dalies yra įvairių įstaigų ir organizacijų veiklos dalis, siekiama plėtoti bendradarbiavimą sveikos gyvensenos mokymo ir ugdymo veikloje. 2021 m. Biuras pasirašė 14 (2020 m. – 15, 2019 m. – 9) bendradarbiavimo sutartis, kurios yra pagrindas įgyvendinant projektus ir organizuojant akcijas, paskaitas, renginius ir kitas veiklas. Bendradarbiavimas vyko įgyvendinant įvairius projektus, keičiantis patirtimi ir gebėjimais. Siekiant užtikrinti aukštą visuomenės sveikatos teikiamų paslaugų kokybę ugdymo įstaigose, buvo vykdomas aktyvus bendravimas ir bendradarbiavimas su Prienų rajono ugdymo įstaigų vadovais.

Biuro vadovas nuosekliai dalyvavo renginių organizavime, veiklos planavime bei įgyvendinimo procesuose siekiant įgyvendinti biuro veiklos tikslus. Nuolatos buvo ieškoma geriausių formų ir būdų administravimo funkcijoms tobulinti bei pažangesnių darbuotojų motyvacijos metodų.

Atsiskaitymas už veiklos vykdymą.

Detalios ataskaitos apie suteiktas visuomenės sveikatos stiprinimo paslaugas:

1. Du kartus metuose Sveikatos apsaugos ministerijai teikiama valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų vykdymo 2021 m. pusmečio ir metinė veiklos ataskaita.
2. Du kartus metuose Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centrui teikiama pusmečio ir metinė Sveikatos ugdymo ir mokymo 2021 m. ataskaitos forma Nr. 41-1-SVEIKATA.
3. Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2020 m. rodiklių ataskaita.

PROBLEMOS, SUSIJUSIOS SU ĮSTAIGOS VEIKLA IR SIŪLOMI SPRENDIMO BŪDAI

Tinkamų darbo sąlygų užtikrinimas specialistams dirbantiems Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigose.

Iš 14 Prienų rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigų tik šešiose ugdymo įstaigose yra įrengti sveikatos kabinetai, kurie atitinka Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro rekomendacijas (LR sveikatos apsaugos ministro ir LR švietimo ir mokslo ministro 2016-07-21 įsakymas Nr. V-966/V-672 „Dėl visuomenės sveikatos priežiūros organizavimo mokykloje tvarkos aprašo patvirtinimo“). Kitose ugdymo įstaigose specialistai dirba kartu su kitu darbuotoju (soc. pedagogu, ūkvedžiu, informacinių technologijų specialistu ar kt.) arba turi tik darbo stalą mokytojų kambaryje, bibliotekoje arba kitose patalpose, kur nėra tinkamai įrengtų patalpų sveikatos priežiūros funkcijoms vykdyti.

Siūlomi sprendimai - numatyti atskiras patalpas visuomenės sveikatos specialistams, vykdančioms sveikatos priežiūrą mokyklose, vykdančioms ugdymo patalpų rekonstrukcijas, kurį po remonto privalomomis darbo priemonėmis aprūpintų Biuras iš valstybės biudžeto skirtos dotacijos mokinių sveikatos priežiūrai.

Papildomų, visuomenės sveikatos specialistų, vykdančių sveikatos priežiūrą ikimokyklinio ugdymo įstaigose, etatų steigimas. Viena visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči sveikatos priežiūrą ikimokyklinio ugdymo įstaigose, aptarnauja 3 Prienų miesto darželius. Pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2018 m. sausio 23 d. įsakymą Nr. V-70 „Dėl rekomenduojamų visuomenės sveikatos specialistų pareigybių steigimo savivaldybėse“ nustatytus normatyvus 1 visuomenės sveikatos specialisto etatas miesto gyvenamosiose vietovėse steigiamas 650 mokinių, ugdomų pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas. Taigi, pagal nustatytą normatyvą ir esantį vaikų skaičių Prienų miesto darželiuose, visuomenės sveikatos specialistė, vykdanči sveikatos priežiūrą ikimokyklinio ugdymo įstaigose dirba 0,6 etato krūviu.

Sprendimą, dėl konkretaus visuomenės sveikatos specialistų, vykdančių sveikatos priežiūrą mokyklose, pareigybių skaičiaus Biure, atsižvelgiant į skiriamus valstybės biudžeto asignavimus visuomenės sveikatos priežiūros funkcijoms vykdyti, priima savivaldybė. Savivaldybė gali prisidėti steigdama papildomus visuomenės sveikatos specialistų, vykdančių sveikatos priežiūrą mokyklose, etatus mažesniai mokinių skaičiui, nei nustatyta normatyvuose.

Siūlomi sprendimai – steigti papildomus, visuomenės sveikatos specialistų, vykdančių sveikatos priežiūrą ikimokyklinio ugdymo įstaigose, etatus, mažinant vienam visuomenės sveikatos specialistui aptarnaujamų mokinių skaičiaus normatyvą ikimokyklinio ugdymo įstaigose iki 250 mokinių.

Prienuj rajono ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigų skatinimas tapti Sveikatą stiprinančia mokykla ar Aktyvia mokykla. Nuo 2000 m. iki šių dienų Prienuj rajone yra tik 3 Sveikatą stiprinančios mokyklos: Prienuj „Žiburio“ gimnazija, Prienuj „Ažuolo“ progimnazija ir Prienuj r. Balbieriškio pagrindinė mokykla. PSO ir UNESCO pradėjo naują iniciatyvą „Kiekvieną mokyklą paversti sveikatą stiprinančia mokykla“. Sveikatą stiprinanti mokykla pripažinta strategine priemone, skatinančia teigiamą vaiko vystymąsi ir sveikatą. Mokyklų, įgyvendinančių priemonę „Aktyvi mokykla“, Prienuj rajone nėra. Sveikatą stiprinančių mokyklų ar Aktyvių mokyklų tinklo plėtra Prienuj rajone, tai efektyvi pažangos priemonė įgyvendinat principą „Sveikata visose politikose“.

Siūlomi sprendimai – sukurti Prienuj rajono savivaldybėje sistemą skatinančių ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo įstaigas tapti Sveikatą stiprinančia ar Aktyvia mokykla.

Mokiniam, sergantiems lėtinėmis neinfekcinėmis ligomis, mokinio savirūpai reikalingos pagalbos ugdymo įstaigoje, organizavimo skatinimas. Mokinio savirūpa suprantama kaip mokinio, sergančio lėtine liga, ugdomas(is) gebėjimas saugoti sveikatą, prisitaikyti prie aplinkos sąlygų, apsisaugoti nuo ligos komplikacijų, sveikatos būklės pablogėjimo atpažinimas ir gebėjimas pačiam vykdyti gydytojo paskirtą gydymą savarankiškai, su šeimos ar specialistų pagalba. Mokinio savirūpos įgyvendinimo procese dalyvauja mokinys, jo tėvai (globėjai, rūpintojai), visuomenės sveikatos specialistas, mokyklos vadovas ar jo įgaliotas atstovas, mokinių ugdantys mokytojai ir kiti švietimo pagalbos specialistai. 2021 m. nei vienam vaikui nebuvo suteikta mokinio savirūpai reikalinga pagalba.

Siūlomi sprendimai – skatinti glaudų bendradarbiavimą tarp mokinio, mokyklos (vadovo, mokinių ugdančių mokytojų ir kitų švietimo pagalbos specialistų), tėvų ir visuomenės sveikatos specialisto, teikiant lėtine neinfekcine liga sergančiam vaikui savirūpai reikalingą pagalbą. Skatinti šeimos gydytojus į mokinio sveikatos pažymą surašyti išsamias sveikatos rekomendacijas, kuriomis vadovaujantis bus organizuojama, mokiniui sergančiam lėtine neinfekcine liga, savirūpai reikalinga pagalba.

Ankstyvosios intervencijos, skirtos nereguliariai vartojantiems psichoaktyviais medžiagas ar eksperimentuojantiems jomis jaunuoliams, programos įgyvendinimo skatinimas Prienuj rajone. Ši Ankstyvosios intervencijos programa, vadovaujantis Prienuj rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2018 m. vasario 20 d. įsakymu Nr. A3 – 127 patvirtintu Ankstyvosios intervencijos programos vykdymo Prienuj rajono savivaldybėje tvarkos aprašu, Biure įgyvendinama nuo 2018 m. Programos tikslas - suteikti nepilnamečiams (nuo 14 metų amžiaus), kurie vartoja psichoaktyviais medžiagas, t. y. eksperimentatoriams ir nereguliariems psichoaktyviųjų medžiagų vartotojams, ankstyvosios intervencijos paslaugas ir taip užkirsti kelią jauniems asmenims tapti priklausomiems nuo minėtų medžiagų vartojimo. Tačiau ši programa nesulaukia didelio Prienuj rajono ugdymo įstaigų susidomėjimo. 2021 m. ankstyvosios intervencijos programą baigė 2 mokiniai

(2020 m. – 1, 2019 m. – 8 mok.). Programos įvykdymo procentas 2021 m. – 33,3 proc. (2020 m. – 10 proc., 2019 m. – 66,7 proc.).

Siūlomi sprendimai – įgyvendinant šią programą būtina skatinti glaudų bendradarbiavimą tarp Biuro, Prienų rajono ugdymo įstaigų, Prienų rajono savivaldybės tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatoriaus, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos specialistų, Prienų r. policijos komisariato pareigūnų, Prienų rajono savivaldybės socialinių paslaugų centro.

LAUKIAMI REZULTATAI

Prienų rajono ugdymo įstaigose nuolat bus vykdoma koordinuota sveikatą stiprinanti veikla, į kurią bus įtraukiami ne tik vaikai ir mokiniai, tėvai bet ir Prienų rajono ugdymo įstaigų darbuotojai. Bus organizuojami užsiėmimai įvairiomis sveikatą stiprinančiomis temomis (mitybos, fizinio aktyvumo, psichoaktyvių medžiagų vartojimo) nuotoliniu ir kontaktiniu būdu, didės ugdymo įstaigų bendruomenių susidomėjimas sveikatos išsaugojimo galimybėmis. Gerės mokyklų bendruomenių burnos higienos įgūdžiai, didės supratingumas apie mikroorganizmų atsparumą antimikrobinėms medžiagoms, stiprės mokyklų bendruomenių gebėjimai psichikos sveikatos srityje.

Didės „Sveikatą stiprinančių mokyklų“ ar priemonės „Aktyvi mokykla“ tinklo plėtra Prienų rajone.

Bus organizuojami sveikatos stiprinimo renginiai Prienų rajono gyventojams nuotoliniu ir kontaktiniu būdu, didės gyventojų sveikatos raštingumas sveikos gyvensenos klausimais, gyventojai daugiau sužinos apie lėtinių neinfekcinių ir užkrečiamų ligų profilaktiką. Didės visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumas gyventojams organizuojant akcijas, mokymus, praktinius užsiėmimus ir kitus renginius bendruomenėse. Formuojant gyventojų sveikos mitybos įgūdžius ir skatinant fizinį aktyvumą, didės daržovių suvartojimas ir daugiau gyventojų bus fiziškai aktyvūs ir rinksis aktyvias laisvalaikio leidimo formas. Didinant gyventojų supratingumą apie mikroorganizmų atsparumą antimikrobinėms medžiagoms, sumažės antibiotikų vartojimas.

Sistemiškai renkant ir analizuojant visuomenės sveikatos stebėsenos duomenis apie gyventojų sveikatos būklę, demografinę situaciją, gyvensenos įpročius, aplinkos veiksnius, bus įvertinta Prienų rajono gyventojų sveikata ir jos rodiklių pokyčiai bei gyventojų sveikatą įtakančių veiksnių paplitimas. Remiantis stebėsenos duomenimis bus planuojamos ateinančių metų sveikatos stiprinimo kryptys. Pagerėjęs sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas ir geresnė visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų kokybė turės įtakos gyventojų sveikatos rodiklių gerėjimui.

Aktyviau Prienų rajono pirminiai sveikatos priežiūros centrai dalyvaus įgyvendinant širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimo programą, tokiu būdu užtikrindami didesnę Prienų rajono gyventojų dalyvavimą šioje prevencinėje programoje. Vis daugiau rizikos grupės asmenų, dalyvaudami šioje programoje, efektyviai stiprins sveikatą, susipažins su širdies ir kraujagyslių ligų bei cukrinio diabeto rizikos veiksniais, sveikos gyvensenos principais bei išmoks keisti gyvenimą, valdyti stresą, pasirinkti sveikatai palankią mitybą bei fizinį aktyvumą.

Pagerės Biuro, Prienų rajono ugdymo įstaigų, Prienų rajono savivaldybės tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatoriaus, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos, Prienų r. policijos komisariato, Prienų rajono savivaldybės socialinių paslaugų centro bendradarbiavimas įgyvendinant Ankstyvosios intervencijos programą. Didesnė Prienų rajono mokinių motyvacija dalyvauti Ankstyvosios intervencijos programoje. Dalyvaudami šioje programoje, vis daugiau mokinių atsisakys rizikingos elgsenos ir žalingų įpročių. Šios programos dėka kiek galima anksčiau

bus pasiekiami alkoholiu ir / ar narkotikais eksperimentuojantys ir / ar nereguliariai vartojantys vaikai, suteikiamos jiems ankstyvosios intervencijos paslaugos bei savalaikė pagalba, ir taip bus užkertamas kelias vaikams tapti priklausomais nuo minėtų medžiagų vartojimo.

Biuro, mokyklos, tėvų, mokinio ir šeimos gydytojų bendromis pastangomis bei glaudžiu bendradarbiavimu, mokiniams, sergantiems lėtinėmis neinfekcinėmis ligomis, bus tinkamai organizuota mokinio savirūpai reikalinga pagalba ugdymo įstaigoje.

Bus užtikrintas, poreikį atitinkantis, priklausomybės konsultavimo paslaugų teikimas, ko pasekoje, sumažės asmenų žalingai vartojančių alkoholį, ar jie sumažins alkoholio vartojimą, ar visai atsisakys alkoholio. Priklausomybės konsultantas informuos alkoholį vartojančius asmenis apie alkoholio vartojimo riziką, keliamą žalą asmens ir visuomenės sveikatai ir gerovei; motyvuos alkoholį vartojančius asmenis sumažinti alkoholio vartojimą ir visai atsisakyti alkoholio, keisti alkoholio vartojimo sukeltą rizikingą elgseną, kreiptis pagalbos, ją priimti, gydytis alkoholio vartojimo sukeltus psichikos ir elgesio sutrikimus bei kitas ligas; skatins ir palaikys alkoholio vartojimą nutraukusių arba sumažinusių asmenų motyvaciją gauti atkryčių prevencijos paslaugas.

Artimiausios veiklos perspektyvos priklauso nuo COVID – 19 pandemijos suvaldymo Lietuvoje ir visame pasaulyje, valstybės ir vietos politikos visuomenės sveikatos priežiūros srityje, gyventojų sveikatos rodiklių ir turimų finansinių bei žmogiškųjų išteklių. Prioritetinės Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro veiklos kryptys bus numatomos atsižvelgiant į patvirtintą Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų vykdymo 2022 m. veiklos prioritetų vertinimo kriterijų reikšmių planą ir Prienų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2020 m. ataskaitos rodiklius.
